

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Akıl yürütme ne demektir? Açıklayınız.

2) Argüman ne demektir? Açıklayınız.

3) Çelişiklik ne demektir? Açıklayınız.

4) Akıl yürütme bilgi doğrusuna uygun mudur? Neden?

5) Akıl yürütme yöntemlerini sıralayınız.

6) Anolojik akıl yürütmeyi tanımlayınız.

7) Eksik tümevarımın sonuçlarının neden kesinlik taşımadığını belirtiniz.

8) Dil ile düşünme arasındaki ilişkiyi anlatınız.

9) Dil olmasaydı dünyayı anlamlandırabilir miydik? Tartışınız.

10) Bir argüman örneği yazınız.

- 1) Doğru ve yanlış değer alabilen ve bir yargı bildiren ifadelere "önerme" denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir önermedir?

- A) Annen buraya geldi mi?
B) Bu güzel yazan bir kalemdir.
C) Ah bir tatil gelse.
D) Ödevlerini zamanında yap.
E) Ali bugün okula gelmedi.

- 2) Görüş, insanların kişisel fikirlerini yansıtan ve doğruluğu kişiden kişiye değişen bilgilerdir.

Bu bilgiye dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisi görüşe örnek verilemez?

- A) İç Anadolu Bölgesi Türkiye'nin en güzel bölgesidir.
B) Dünyanın en iyi takımı İtalya'dadır.
C) Türkiye'de tatil yapılabilecek en güzel kıyılar güneyde yer almaktadır.
D) Dünyadaki en ilgi çekici yer Mariana Çukuru'dur.
E) Uludağ'ın yükseltisi 2543 metredir.

- 3) "Tümevarım özelden genele, parçadan bütüne ulaşma biçimindeki akıl yürütme yöntemidir."

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu yöntemle elde edilmiştir?

- A) İngilizler soğukkanlıdır. İngiliz tanıdıklarımın biliyorum.
B) Bütün hayvanlar vahşidir. Çünkü aslan vahşi.
C) Bütün öğretmenler öğreticidir. Öğretmenimden biliyorum.
D) Aydın inciri lezzetlidir. Geçen yaz yemiştim gayet lezzetliydi.
E) Fatma nefes alır. Çünkü bütün insanlar nefes alır.

- 4) Akıl yürütme, kişilerin, geçmiş yaşantıları, gözlemleri ve öğrenmeleri sonucunda oluşturdukları somut ve soyut tasarımlar arasında mantık ilkelerine uygun bağlantılar kurarak yeni yargılara varmasıdır.

Bu bilgiye dayanarak aşağıdaki ifadelerden hangisinin akıl yürütmeye örnek olduğu söylenemez?

- A) İstanbul, Türkiye'nin en kalabalık kentlerinden biridir.
B) Ali bugün çok çalıştığı için yorgundur.
C) Çok yürümek yorgunluğa yol açar, sen de bugün yorulacaksın.
D) Kar yağacak çünkü havalar çok soğudu.
E) Yağmur yağarsa ekin bol olur.

- 5) İnsan canlıdır ve beslenir.
Hayvan canlıdır ve beslenir.
Bitki canlıdır ve beslenir.
O halde tüm canlılar beslenir.

Bu çıkarım aşağıdaki akıl yürütme yollarında hangisiyle elde edilmiştir?

- A) Tam tümevarım
B) Tümdengelim
C) Analoji
D) Eksik tümevarım
E) Önerme

- 6) Bütün canlılar beslenir.
Bazı böcekler canlıdır.
O halde bazı böcekler beslenir.

Bu akıl yürütme aşağıdakilerden hangisine bir örnektir?

- A) Geçerli bir tümevarım
B) Geçersiz bir tümdengelim
C) Geçerli bir analoji
D) Geçersiz bir analoji
E) Geçerli bir tümdengelim

7) Aşağıdaki akıl yürütmelerin hangisinde analogi kullanılmıştır?

- A) Bütün sebzeler faydalıdır.
Patates bir sebzedir.
O halde patates faydalıdır.
- B) Aslı ve Şirin kitap okumaktan haşlanan iki arkadaştır.
Aslı sinemaya gitmekten de hoşlandığına göre Şirin de sinemaya gitmekten hoşlanır.
- C) Mehmet İsviçre'ye gittiyse güzel çikolata getirir.
Mehmet güzel çikolata getirmiştir.
Öyleyse Mehmet İsviçre'ye gitmiştir.
- D) Deniz düzenli spor yaparak kilo verdi.
Didem de düzenli spor yaparak kilo verdi.
O halde düzenli spor yapanlar kilo verir.
- E) Bütün gezegenler Güneş sistemindedir.
Dünya bir gezegendir.
O halde Dünya Güneş sistemindedir.

8) Gerçeklik, gerçek olan veya var olan şeylerin tümüdür. Başka bir deyişle gerçeklik, düşünülmüş veya zihinde tasarlanmış şeylere karşıt olarak bilinçten bağımsız olarak var olmaktadır. Doğruluk ise düşüncenin gerçekle uyumu, yargı ve önermelerin gerçeğe uygun olması, verilmiş bir olguyla uyumasıdır.

Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Gerçeklik, var olan her şey demektir.
- B) Doğruluk yargıda ortaya çıkar.
- C) Gerçeklik, insanın bilme eyleminde kendisine yöneldiği dış dünyadır.
- D) Doğruluk, düşüncenin gerçeklikle uyumasıdır.
- E) Gerçeklik varlığın değil, bilginin özelliğidir.

9) Dünyada olup bitenlerin doğru veya yanlış olması söz konusu değildir. Doğruluk düşüncelerin, yargıların, önermelerin bir özelliğidir. Doğruluğun ölçütü de bir tasarımın ele aldığı nesneye ne derece uygun olduğudur. Yani bir bilgi ele aldığı gerçeği olduğu gibi yansıtıyorsa doğru, yansıtmıyorsa yanlıştır.

Bu görüşe dayanarak "doğru" için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bir bilginin dış dünyadaki nesnesine uygunluğudur.
- B) Sujeden bağımsız olarak var olandır.
- C) Birbirini yanlışlamayan önermeler bütünüdür.
- D) Akıl kavramlarıyla kanıtlanmış önermelerdir.
- E) Mantık ilkelerine uygun olandır.

10) Dil, herhangi bir düşüncenin, niyetin açığa vurulmasını dolayısıyla bir zihinden başka bir zihne aktarılmasını sağlayan işaretler sistemidir. Dil, insanla insan ve var olan şeyler arasında birleştirici bağ kurar. İnsan ancak dili sayesinde başka insanlarla iletişimde bulunabilir. Gördüğü, işittiği, düşündüğü hissettiği, bildiği, anladığı her şeyi başka insanlara dille bildirir.

Parçada anlatılanlar aşağıdaki yargılardan hangisini açıklar niteliktedir?

- A) Dil, bireye toplum tarafından sunulur.
- B) Dildeki sözcüklerin özne yapısı önemlidir.
- C) Bazı kavramlar yalnızca düşüncede yer alır.
- D) Dil olmasaydı insanlar iletişim kuramazdı.
- E) Dil, gerçekliği bir resim gibi ortaya koyar.

11) "Sözcüklerin anlamları insan zihninde doğuştan bulunur, ancak insan onları kolayca hatırlayamaz; deneyimle insanlar bu anlamları yalnızca hatırlarlar."

Sokrates'e ait bu görüş aşağıdaki sorulardan hangisine yönelik söylenmiştir?

- A) Sözcüklerin karşıladıkları bir anlam var mıdır?
- B) Anlamlar, insan zihninden bağımsız bir alanda mı bulunurlar?
- C) Anlamların dayandığı şey, dış dünyada gerçekten var mıdır?
- D) Dildeki sözcükler hakikati karşılayabilir mi?
- E) Yalnızca bir kişinin bildiği dil mümkün müdür?

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

- 1) Bilincin dışında bir dış dünyanın var olduğunu kabul eden görüşe düalizm denir.
- 2) Felsefe, varlığın her zaman insan bilincinden bağımsız olarak var olduğunu kabul eder.
- 3) Ontolojinin temel soruları Tanrı, ruh, evren ile ilgiliyken, metafizik genel anlamda varlıkla ve varlığın kanıtlanmasıyla uğraşır.
- 4) Nihilizmin kökleri ilkçağ Yunan felsefesinde sofist Gorgias'a kadar uzanır.
- 5) Tao felsefesi varlığı yokluğa indirmediği ve varlığı kabul etmediği için bir çeşit nihilizmdir.
- 6) Bilim, varlığın var olduğunu bir ön kabul olarak benimser
- 7) Matematiğin sayıları, geometrinin şekilleri düşünsel varlığa örnektir.
- 8) Descartes, varlığı hem madde hem de düşünce olarak açıklayan düalist bir filozoftur.
- 9) Platon'a göre her şeyin dört sebebi vardır. Bunlar; maddesel, formel, etkin ve ereksel nedendir.
- 10) Whitehead varlığın durağan olduğu anlayışını savunur. Evren mekanik ve değişmedir.
- 11) Marx'a göre diyalektik, hem doğanın hem de düşüncenin değişim yasasıdır.

B) BOŞLUK DOLDURMA

- 1) İlk Çağ'da Demokritos ile tanınmıştır.
- 2) Marx'a göre madde, mevcuttur.
- 3) Descartes varlığın ruh ve madde olmak üzere iki cevherden meydana geldiğini ileri sürdüğünden dolayı tir.
- 4) Husserl'in fenomeni olayıdır.
- 5) Platon'a göre duyularla algılanan varlıkların aslı dir.
- 6) Ontolojiyi felsefe disiplini haline getiren tur.
- 7) Günümüz ontolojisi dikkatini varlıklar dünyasındaki fenomenler üzerinde yoğunlaştırmakta dan hareket etmektedir.
- 8) Taoculuğu bir çeşit anlayış olarak görebiliriz.
- 9) Doğa bilimleri, değişen varlıkları incelerken ilkesinden yola çıkar.
- 10) evrenin bir makina gibi düşünülmesi gerektiğini savunur.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Varlık felsefesinin başlıca problemleri nelerdir? Yazınız.

2) Varlık var mıdır? sorusuna verilen yanıtların neler olduğunu belirtiniz.

3) "Nihilizmin" ve "realizmin" varlık anlayışlarını karşılaştırınız.

4) Taoizmin varlık görüşünü anlatınız.

5) Nietzsche'nin nihilist görüşünü anlatınız.

6) Herakleitos'un "oluş"tan ne anladığını açıklayınız.

7) Materyalist filozofları yazınız.

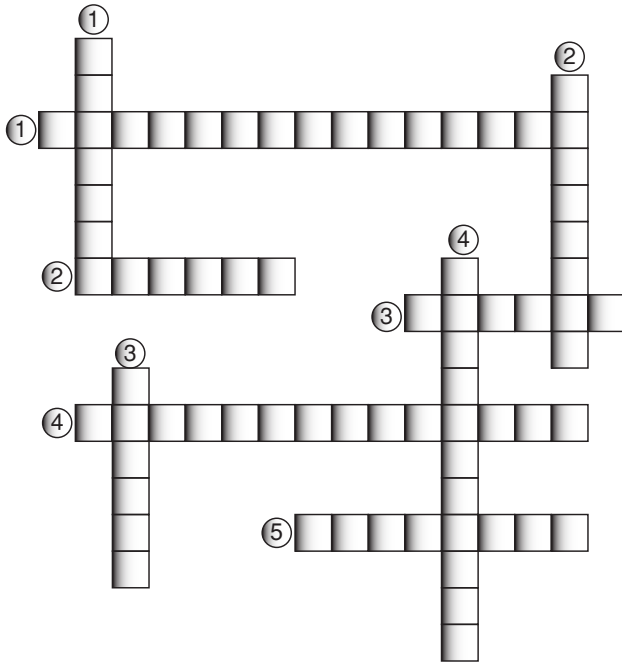
8) Aristoteles ve Platon'un idealizmini karşılaştırınız.

9) Descartes'ın düalist varlık anlayışını açıklayınız.

10) Husserl "fenomen" kavramıyla neyi ifade etmektedir? Açıklayınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Varlığın var olup olmadığını sorgulayan felsefe alt dalı
- 2) Varlığın tek bir ana maddeden meydana geldiğini savunan görüş
- 3) Var olan her şeyin bir yanılsama olduğunu, tek gerçekliğin Tao olduğunu savunan görüş
- 4) Farabi'ye göre var olmak için başka bir nedene ya da varlığa gereksinim duyan varlık
- 5) Var olan her şeyin "düşünce"den doğduğunu savunan görüş

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- 1) Varlığı var olarak kabul eden görüş
- 2) Varlığın var olmadığını savunan görüş
- 3) Asıl varlıkların idealer evreninde olduğunu savunan filozof
- 4) Varolan her şeyin maddeden oluştuğunu savunan görüş

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıdaki ifadeleri uygun kavramlarla eşleştiriniz.

1) Her şeyin kendisinden doğduğu düşünülen ilk maddeye verilen isimdir.	Realizm
2) Var olmak için kendisinden başka hiçbir varlığa gereksinim duymayan varlıktır.	Arkhe
3) "Varlık yoktur." tezini savunan görüştür.	Töz
4) Bilincin dışında bir dış dünyanın "gerçek" ve "var" olduğunu savunan görüştür.	Nihilizm
5) Evrenin ve onun içindekilerin sürekli değiştiğini savunan görüştür.	İdealizm
6) Asıl varlığın "düşünce" olduğunu kabul eden görüştür.	Oluş felsefesi
7) Var olan her şeyin "madde"den oluştuğunu savunan görüştür.	Monizm
8) Varlığın yapı ve öz bakımından iki farklı ögeden oluştuğunu savunan görüştür.	Plüralizm
9) Varlığı tek cevhere dayandıran görüştür.	Materyalizm
10) Varlığın birden fazla ana maddeden oluştuğunu savunan görüştür.	Düalizm

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Varlık felsefesinin konusunu açıklayınız.

2) Yokluğu düşünebilir miyiz? "Yokluk" ne demektir, açıklayınız.

3) "Töz", "öz" ve "oluş" kavramlarını açıklayınız.

4) Bilimsel çalışmaların varlıklar dünyasını tanıtmada yeterli olup olmayacağını açıklayınız.

5) Arkhe ve oluş problemini, filozofların görüşlerine başvurarak açıklayınız.

6) Taoizmin temel iddialarını açıklayınız.

7) Realist varlık görüşlerini yazınız.

8) İdealizm ve materyalizmin görüşlerini karşılaştırınız.

9) "Varlık hem ruhsal hem de maddi yanı olan bir şeydir." cümlesini açıklayınız.

10) Husserl'in varlık görüşünü açıklayınız.

1) Varlık felsefesinin temel sorusu "Varlık var mıdır?" sorusudur. Çünkü, ancak varlığın var olup olmadığı belirlendikten sonra insanla onu çevreleyen dünya hakkındaki ilişki kavranabilir ve var olanla ilgili boşkavorulara yanıt aranabilir.

Parçada anlatılanlar aşağıdaki yargılardan hangisini açıklar niteliktedir?

- A) Varlık problemi geniş olarak ele alınmalıdır.
- B) İnsan aklını aşan bir varlık alanı vardır.
- C) Varlık, zaman ve mekan içinde kavranılamaz.
- D) Varlığın var olup olmadığı problemi varlığın ne oldu probleminden önce gelir.
- E) Varlık, hem bilimin hem felsefenin inceleme alanıdır.

2) – Gorgias'a göre, "bir şey yoktur, çünkü olsaydı bu ya olmuş ya da öncesiz bir şey olurdu. Öncesiz olamaz yoksa sonsuz olurdu. Sonsuz olansa hiçbir yerde yoktur. Ne kendisinde, ne başka bir şeyde nede hiçbir yerde olduğuna göre bir şey yoktur."

– Leo Tse'ye göre, "evrende her şey kaynağını ve anlamını "Tao"dan alır, ancak o görülmez, işitilmez, kavranamaz "tao"ne vardır, ne yoktur, o evrenin düzenidir, bütün varlıkların, olayların kendinden çıktığı sonsuz özdür."

Bu filozofların ortak görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Var olan her şey düşünceden bağımsızdır.
- B) Varlık, değişme ve gelişmeye açıktır.
- C) Dış dünyadaki varlıklar gerçekten var değildir.
- D) Varlık, salt maddeden oluşur.
- E) Doğada bulunan her varlık birbirleriyle etkileşim halindedir.

3) Evrende, karşıtların uyumlu birlikteliği yaşamın devamını sağlar. Birlik-çokluk, iyi-kötü, erkek-dişi karşıtlığına sahip varlıkların uyumu, doğanın işleyişini düzenler. Karşıtlık, yaşamdan ölümü, ölümden yaşamı doğurur.

Bu açıklama doğrultusunda varlık ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılır?

- A) Sürekli olarak aynı kalır.
- B) Eşdeğer güçlerin uyumuyla oluşur.
- C) Karşıt güçlerin birlikteliği ile oluşur.
- D) Karşıtlığı toplumsal düzensizliklere yol açar.
- E) Değişime uğrasa da özü gereği hep aynıdır.

4) "Herkes için aynı olan bu dünyayı tanrılar veya insanlardan hiçbiri yapmamıştır. O her zaman için ateş olmuştur, şimdi ateştir ve her zaman ateş olarak kalacaktır: Ölçü ile yanan ve ölçü ile sönen canlı bir ateş."

Herakleitos'un bu sözünden, aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Evrenin ezeli ve ebedi olduğuna
- B) Evrenin sonsuz bir hareket içinde yer aldığına
- C) Evrendeki değişimin (hareketin) düzenliliğe sahip olduğuna
- D) Evrenin yapısının her insan için aynı olduğuna
- E) Evrenin belirli bir iradenin sonucu olarak oluştuğuna

5) Whitehead'a göre evren, birbiriyle sıkı, ilişki içinde olan ve birbirlerinden ayrılması mümkün olmayan olaylardan meydana gelmiştir. Her olay kendisinden önceki olayın sonucudur Doğada her şey başka bir şeyi var ettiği için vardır. Var olan her şey "olmakta"dır. Ama doğadaki bu yenilenme kendiliğinden değildir, arkasında bir güç bulunur. Tanrı, doğadaki yaratıcılığı ve sürekliliği sağlayan ilkedir.

Whitehead'ın bu görüşüne göre varlık aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Durağanlığıyla
- B) Oluş halinde olduğuyla
- C) Madde ve formdan oluştuğuyla
- D) Maddi yapıda olduğuyla
- E) Algılamadan ibaret olduğuyla

6) Varlıkları yaratan düşüncedir ve düşüncenin dışında nesnel bir dünya yoktur. Olgular, nesnelere, yaşanan her şey zihinsel dünyanın yansımasından ibarettir.

Bu açıklama aşağıdakilerden hangisinin temelini oluşturur?

- A) Pozitivizmin
- B) Rasyonalizmin
- C) Sensüalizmin
- D) İdealizmin
- E) Kritisizmin

- 7) Hegel'e göre evrendeki her şey, tüm olaylar, tüm insanlık ve tüm tarih tek bir kaynaktan, akıldışı hiçbir şey barındırmayan bir kaynaktan, 'ruh'tan (düşünceden) meydana gelmiştir. Her şeyin hem gerçek hem akılsal olması; her gerçeğin akılsal ve her akla uygun olanın gerçek olması bundandır.

Bu parçaya göre Hegel'in varlık anlayışı aşağıdakilerden hangisine dayanır?

- A) Maddesel gerçekliğe
- B) Hiçliğe
- C) Hem düşünce, hem maddeye
- D) Soyut bir "töz"e
- E) "Fenomen"e

- 8) – Hegel'e göre varlık mutlak ruhun nesnede yansıması, başka bir ifadeyle mutlak ruhun kendi kendini açmasıdır.
– Farabi'ye göre varlık ideal aklın ürettikleridir.

Bu iki filozofun varlık hakkındaki görüşlerinin ortak yanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Varlığı nesnel olarak kabul etmeleri
- B) Varlığı fenomen olarak kabul etmeleri
- C) Varlığı madde ötesi olarak kabul etmeleri
- D) Varlığı somut olarak kabul etmeleri
- E) Varlığı reddetmeleri

- 9) İnsan beyni maddeseldir. Beyin olmadan düşünceden söz edilemez. Başka bir deyişle düşündüğümüz için beynimiz var olmaz. Aksine beynimiz var olduğu için düşünebiliriz.

Bu açıklama aşağıdaki yargılardan hangisini destekleyici niteliğe sahiptir?

- A) Madde olmadan düşünce var olamaz.
- B) Her varlık tanrısal öz taşır.
- C) Düşünce varlığın temelini oluşturur.
- D) Varlık oluştur.
- E) Düşünce var olmak için maddeye ihtiyaç duymaz.

- 10) – Hobbes'a göre evrende töz olarak yalnızca madde vardır.

- Demokritos'a göre maddenin özü atomdur. Her şey mekanik bir nedensellik sonucu ortaya çıkmıştır.
- Marx'a göre ise insana ilişkin bütün açıklamalar ruh-tan bağımsız olarak gerçekleşmiştir.

Buna göre, bu filozofların varlık anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Varlığı sürekli bir değişimle açıklamışlardır.
- B) Varlığı maddi bir töze dayandırmışlardır.
- C) Varlığa kuşkuyla bakmışlardır.
- D) Varlığı hem madde hem düşünceyle açıklamışlardır.
- E) Varlığa madde ötesi nedenlerle yaklaşmışlardır.

- 11) Bilinç yoluyla varlığa ilişkin tüm görünüşleri paranteze alıp, varlıktan geriye kalanları içgörüselleştirilerek, duru bir bilinçle kavramak, varlığın özüne ilişkin doğru bilgiye ulaşmamızı sağlar.

Bu açıklamada sözü edilen felsefi akım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Varlığın özünü kavramaya çalışan fenomenoloji
- B) Varlığın arkhesi olarak idealleri gösteren idealizm
- C) Varlığın olmadığını ileri süren nihilizm
- D) Varlığı maddeyle açıklamaya çalışan materyalizm
- E) Arkhenin tek olduğunu ileri süren monizm

1) Bütün insanlarda ortak olan bir değişme süreci olduğunu biliriz. Önce çocukturlar, sonra genç, sonra da yaşlanırlar ve ölürlər. Ancak "insan" olma mutlaklır, değişmez. **Bu parçada vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Görünenler, idealar aleminin bir yansımasıdır.
- B) Var olan, varlıktan yola çıkarak oluşturulan fenomendir.
- C) Var olan her şey maddedir.
- D) Varlık kalıcı değildir, sürekli bir değişim içindedir.
- E) Var oluş diye bir şeyden söz edilemez.

2) – Evrende her varlık karşıtına dönüşür.
– Değişmeyen bir varlığı aramak boşuna bir çabadır.
– Hiçbir şey kendisiyle özdeş kalmaz.

Bu ifadeler aşağıdaki varlık anlayışlarından hangisi içinde değerlendirilebilir?

- A) Karşıtların birliğı içinde varlık oluştur.
- B) Var olan her şey maddedir.
- C) Düşünceden ayrı bir evren kabul edilemez.
- D) Varlık açıklanamaz ve anlaşılamaz.
- E) Gerçek varlık başka, görünen başkadır.

3) Marx'a göre madde bilincin dışında ve ondan bağımsız olarak vardır. Maddenin özü ise karşıtların birliğinin sonucu olan niteliksel değişimlerdir. Düşünme de en ileri derecede gelişmiş bir madde olan beynin ürünüdür. İnsan beyni doğanın ürünü, düşünme de beynin bir fonksiyonudur.

Parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) Madde düşüncenin bir ürünüdür.
- B) Doğadaki her şey birbirine bağlıdır.
- C) Madde bilinebilir özelliktedir.
- D) Asıl gerçek olan maddedir.
- E) Düşünce maddi olandan bağımsızdır.

4) * Mekanik materyalizmin temsilcilerinden biri olan Demokritos'a göre evren atomlardan meydana gelmiştir. Atomlar yer kaplarlar gözle görülmezler ve bölünmezler; bundan ötürü de niteliksel bir değişmeye uğramazlar.

* Diyalektik materyalizmin kurucusu olan Marx'a göre doğa, insan düşüncesinden bağımsız olarak vardır ve doğada hiçbir şey durağan değildir; her şey oluşur, sürekli değişir ve yok olur.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi mekanik materyalizm ile diyalektik materyalizmin ortak özelliğidir?

- A) Evrendeki tek cevherin madde olduğunu ileri sürmeleri
- B) İnsan düşüncesinden ayrı bir gerçeğin varlığını yadsımaları
- C) Hiçbir deneysel öge içermeyen, saf akıl ilkelerine önem vermeleri
- D) İnsanın mutlak bilgilere ulaşma imkanını reddetmeleri
- E) Varlıktaki nesnelere karşılıklı ilişkileri ve çelişkileri içinde ele almaları

5) Yaşadığımız nesnelere dünyası, duysal olarak oluş ve yok oluşun yaşandığı sıradan varlıkların dünyasıdır. Yaşadığımız dünyadaki bütün varlıklar idealar dünyasından belirli oranlarda pay alarak oluşmuşlardır. İdealar dünyası düşünce yoluyla kavranan ve ideal varlıkların olduğu bir dünyadır.

Platon'un bu öğretilerine göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Mükemmel varlıklar düşünce yoluyla kavranır.
- B) Asıl varlık geçici ve değışkendir.
- C) Bu dünya ideal dünyanın bir yansımasıdır.
- D) Varlık dünyası, nesnelere ve idealar olarak ayrılır.
- E) Nesnelere dünyası sürekli devinim içindedir.

- 6) Hegel tüm varlığın kendisinden çıktığı şeyin evrensel bir gerçek olduğunu kabul eder. Maddi olmayan bu gerçekliğin, bütün tek tek varlıkları kapsadığı görüşündedir. Ancak bu evrensel varlık sürekli bir gelişme ve değişme halindedir. Hem doğa hem insan bu değişme ve gelişme sonucu ortaya çıkmıştır. Tüm var olanların temelinde bulunan bu ilkeye Hegel, yerine göre "akıl", "cevher" ya da "tin" der.
- Buna göre Hegel'in varlık anlayışı, aşağıdaki öğretilerin hangisi içinde yer alır?**

- A) Materyalizm
B) Fenomenoloji
C) İdealizm
D) Düalizm
E) Nihilizm

- 7) Husserl'e göre varlık fenomenlerden ibarettir. İnsanın bilinci bu fenomenleri belirler ve onların "öz"ünün bilgisini edinebilir. Varlıklar bilincimizin bilgi nesnesi olarak vardır, bizden bağımsız bir var olma durumları yoktur. O halde fenomenler, zihnimizin belirlediği ve var ettiği varlıklardır.
- Husserl'in bu görüşünden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?**

- A) Varlık hem maddesel hem de tinsel bir nitelik taşıır.
B) İnsan zihni, fenomenleri kavramada yetersiz kalır.
C) Evrende her şey sürekli bir oluş içindedir.
D) Maddi olanın dışında bir gerçeklik yoktur.
E) Gerçekten var olanlar bilinç tarafından kavranan özlerdir.

- 8) "Bilim varlığın her koşulda var olduğunu kabul eder. Yani bilim, varlığın var olup olmadığını sorgulamaz. Bu öncel bir tavırla, insan zihninden bağımsız bir gerçekliğin varlığını kabul etmektir ve ancak bu kabul edişin ardından varlığın bilgisine ulaşmaya çalışılabilir."
- Bilimin varlığa yaklaşımını içeren yukarıdaki parçada aşağıdakilerden hangisinden söz edilmemiştir?**

- A) Bilim için varlık somuttur.
B) Bilim için varlığın var olduğu tartışılır.
C) Bilim için varlık olgusaldır.
D) Bilim için varlık bilinebilir özelliktedir.
E) Bilim için varlık insan zihninden bağımsız bir gerçekliktir.

- 9) I. Var olan dış dünyada nesnel bir varoluşa sahip olan her şey
II. Var olmak için başka bir şeye ihtiyaç duymayan şey
III. Evrende olup biten her şeyin neden – sonuç ilişkisi içerisinde zorunlu olarak ortaya çıkması
IV. Belirli bir doğrultusu, yönü, hedefi ve düzeni olmaksızın şeylerin ortaya çıkması

Yukarıda varlık felsefesine ilişkin kavramların hangisinin tanımı yapılmamıştır?

- A) Rastlantı
B) Gerçeklik
C) Töz
D) Oluş
E) Determinizm

- 10) Metafizik, doğa ötesi konuları ele alarak bunlara rasyonel açıklamalar getiren felsefe disiplindir.

Aşağıdakilerden hangisi, metafiziğe ilişkin bir özellik olamaz?

- A) Kendi içinde mantıklı ve tutarlı olması
B) Duyu ötesi olanı konu edinmesi
C) Somut olanı konu edinmesi
D) Tanrı, ruh gibi kavramları saf akılla irdelemesi
E) Savunularını akla ve mantığa dayalı olarak yapması

- 11) Belirli bir zamanda ve belirli bir mekanda yer kaplayan varlıklar gerçek (reel) varlıktır.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek değildir?

- A) Masanın üzerinde duran kitaplar
B) Kalemliğin içindeki silgi
C) Melek'in saçının uzunluğu
D) Matematikteki asal sayılar
E) Ayşe'nin bilgisayarı

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

- 1) Doğru bilgi mümkün müdür? sorusuna iki farklı yanıt verilir.
- 2) Septisizm mutlak bilginin imkanını kabul eden görüştür.
- 3) Sofistlere göre bilginin kaynağı duyu algılarıdır.
- 4) Protagoras'a göre insan mutlak bilgiye ulaşabilir.
- 5) Evreni, insanı, evrendeki insanın yerini, salt düşünce temelinde sistemli olarak açıklayan ve yorumlayan bilgi çeşidine felsefi bilgi denir.
- 6) Bilgi felsefesi (Epistemoloji) doğru bilgiyi araştırmaktadır.
- 7) Doğruluk; düşünceden bağımsız olarak zamanda ve mekanda var olmanın özelliğidir.
- 8) Gerçeklik; düşüncedeki bir şey üzerine söylenmiş bir yapıya veya önermeye aittir.
- 9) Rasyonalist görüşün örneklerini İlkçağ'da Sokrates, Platon, Aristoteles, Yeniçağ'da Descartes, Spinoza ve Hegel'de görmekteyiz.
- 10) Descartes'a göre Tanrı, ruh, uzay ve tüm matematik düşünceler doğuştan gelirler.
- 11) Hume'a göre izlenimler canlı duyumlarımızdır, düşünceler ise izlenimlerin canlılığını yitirmiş kopyalarıdır.
- 12) Kant, kendisinden önceki tüm görüşleri reddederek kendi öğretisini kurmuştur.

B) BOŞLUK DOLDURMA

- 1) Doğru bilginin mümkün olduğunu savunan görüşe denir.
- 2) Saptisizmin temsilcileri ve dur.
- 3) Sofistler ve dersi veren gezgin öğretmenlerdir.
- 4) Gorgias'a göre, varlık yoktur, olsa da bilinemez, bilinse demaz.
- 5) Septiklere göre doğru bilgi olmadığından yapılacak tek şey yargıda bulunmaktantır.
- 6) Sofistlerden Protagoras'a göre insan her şeyin ölçütüdür. Değişmez bir doğruluk yoktur. Bu yüzden bilgilerimiz dir.
- 7) Sokrates, tartışmayı çok sever, yöntemini kullanarak bir konuda çok şey bildiğini zanneden insanlara aslında bir şey bilmediğini gösterirdi.
- 8) Platon'a göre evreninin bilgisine güvenilemez. Gerçek bilgi evrenine ait tümellerin bilgisidir.
- 9) Aristoteles'e göre bilgi elde etmenin yolu – yöntemi dir.
- 10) yi bir araç olarak kullanan Gazali, kesin bilgiye ulaşmaya çalışır.
- 11)'e göre, fikirlerimizin ve her çeşit bilgilerimizin kaynağı salt duyulardır.
- 12) Pozitivizm, bilgilerin dayalı olması gerektiğini savunur. Pozitivizmi ilk kez sistemleştiren filozof tur.
- 13) Pragmatizme göre, bir yargının doğruluğu sağladığı ile ölçülür.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Bilgi nedir? Tanımlayınız.

2) Bilgi felsefesinin konusunu yazınız.

3) Bilgi felsefesinin başlıca problemleri nelerdir? Yazınız.

4) "Şüphe yumuşak bir yastıktır." sözünü açıklayınız.

5) Rasyonalizmin bilgi konusundaki temel iddialarını yazınız.

6) Rasyonalizm ile empirizm arasındaki farkları karşılaştırınız.

7) Entüisyonizme göre bilgiyi ve değerini açıklayınız.

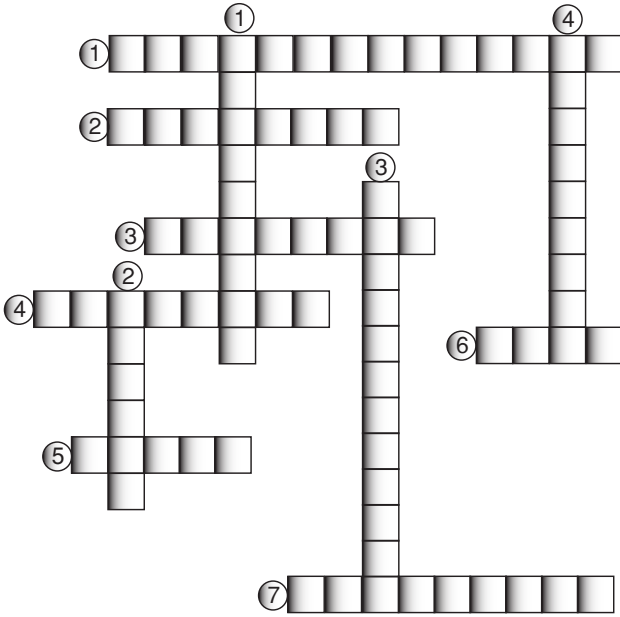
8) Pragmatizmin bilginin doğruluk ölçütü konusundaki yaklaşımını anlatınız.

9) Dil - dünya ilişkisini analitik felsefe açısından değerlendiriniz.

10) Bir bilginin doğru olduğunu gösterecek ölçütleri yazınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Bilginin doğruluğunu, kaynağını, sınırlarını sorgulayan felsefe alt dalıdır.
- 2) Bilginin nesnesiyle örtüşmesidir.
- 3) "Bütün bilgiler insan ruhunda önceden bulunur." diyen rasyonalist filozofdur.
- 4) "Bilginin kaynağı deneydir." görüşünü savunan akımdır.
- 5) "İnsan zihni boş bir levhadır" görüşünü savunan filozofdur.
- 6) "Bütün bilgiler alışkanlıklardan elde edilir" diyen filozofdur.
- 7) Bilginin hem deney hem de akılla elde edildiğini savunan akımdır.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- 1) İnsan zihninden bağımsız olarak dış dünyada var olan, somut olandır.
- 2) İdealar, duyular evreni ayrımı yapan filozofdur.
- 3) "Asıl varlıklar öz"lerdir, o da bilinç ve sezgi ile kavranır" diye görüşdür.
- 4) Kuşkuculuk, şüphecilik olarak ifade edilen görüşdür.

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıdaki cümleleri uygun kavramlarla eşleştiriniz.

1) Objeye ile subje arasındaki ilişki-den doğan üründür.	Protagoras
2) "İnsan her şeyin ölçüsüdür." diyen filozof	Gorgias
3) "Hiçbir şey yoktur, olsa da bilinememez, bilinse de aktarılamaz." diyen filozoftur.	Bilgi
4) Bilginin gerçeklik ile örtüşmesidir.	Rasyonalizm
5) Doğru bilgiye ulaşmanın imkansız olduğunu savunan görüştür.	Doğruluk
6) Bilginin kaynağının akıl olduğunu savunan akımdır.	Septisizm
7) Rasyonalizme karşı olan ve bilginin deneyle elde edildiğini savunan akımdır.	Sezgi
8) Sezgiciliğin temsilcisi olan İslam filozofudur.	Pragmatizm
9) Pozitivizmin savunucusu olan filozoftur.	Empirizm
10) Entüisyonizme göre bilginin elde edildiği kaynaktır.	Gazali
11) Bilginin "fayda" ile elde edildiğini savunan akımdır.	Comte

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Septisizmin temel özelliklerini belirtiniz.

2) Rasyonalizm nedir? Açıklayınız.

3) Felsefi bilgi tarzında tutarlılığın önemini yazınız.

4) Gerçeklik ve doğruluk arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

5) Sokrates'in diyalektik yönteminin özelliklerini yazınız.

6) "Bilgi deneyle başlar fakat deneyden doğmaz." sözünü açıklayınız.

7) Descartes'ın şüphesi ile septizmin şüphesi arasındaki farkı açıklayınız.

8) Hume'un nedensellik eleştirisini örnek vererek açıklayınız.

9) Pozitivizmin kurucusu Comte'un " Pozitivizm niçinlere karışmaz ama nasılları iyi bilir." sözünü açıklayınız.

10) Fenomenoloji akımının savunduğu görüşleri yazınız.

- 1) Her bilim kendi alanıyla ilgili konuları ele alır, inceler. Ancak bilimlerden hiçbiri "bilginin ne olduğunu" "hangi yoldan elde edildiğini", "amacını" araştırılmaz. Oysa bilginin eleştirisini yapmak, kaynağını ve değerini araştırmak felsefenin vazgeçemeyeceği bir konudur.

Buna göre aşağıdaki alt dallardan hangisi parçada bahsi geçen problemleri ele alır?

- A) Sanat felsefesi
B) Ahlak felsefesi
C) Bilgi felsefesi
D) Din felsefesi
E) Varlık felsefesi

- 2) Kant, bilginin kaynağı probleminin yanısıra "neyi bilebilirim" sorusuna da yanıt aramıştır. Tanrı, ruhun ölüm-sözlüğü ve özgürlük gibi metafizik problemlerin çözülüp çözülemeyeceğini tartışmış ve insanın bu konuların bilgisine ulaşamayacağı sonucuna varmıştır.

Kant, bu görüşüyle epistemolojinin hangi problemini tartışmıştır?

- A) Bilginin kaynağı
B) Bilginin olanağı
C) Bilginin değeri
D) Bilginin sınırları
E) Doğruluğun ölçütü

- 3) Soyut varlıklar olsa bile insanın bilebileceği alan, fiziksel varlıklarla belirlenmiştir.

Bu ifade bilgi felsefesinin aşağıdaki problemlerinden hangisiyle ilişkilidir?

- A) Bilginin ölçütü
B) Bilginin sınırları
C) Bilginin kaynağı
D) Bilginin değeri
E) Bilginin imkanı

- 4) Felsefenin sorguladığı kavramlardan birisi de bilgidir. Bilgiyi ele alan epistemolojinin (bilgi felsefesinin) sorduğu sorulardan bazıları şunlardır:

- Bilgilerim beni yanıltır mı?
- Her zaman geçerliliğini koruyacak olan bilgi var mıdır?
- Her bilgi, aynı ölçüde güvenilir midir?

Parçadaki sorulara göre bilgi felsefesinin çözüm aradığı sorun aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilginin öğeleri
B) İnsan bilgisinin kapasitesi
C) Bilginin kaynakları
D) Doğru bilginin olanağı ya da değeri
E) Bilginin sonsuzluğu

- 5) Kuşkuculuğa (septisizme) göre, kesin bilgiye ulaşmak olanaksızdır. Bu görüş, bilgiyi yeteri kadar temellendirmeden, onun mutlak anlamda doğru olduğunu kabul eden dogmatik tutuma karşı insan düşüncesini uyaran bir yaklaşımdır.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi kuşkucuların görüşünü destekleyen bir yargı olamaz?

- A) Duyular ve akıl bize nesnelere olduğu gibi yansıtmaz.
B) Her sav için eşit güce sahip, çelişik olan iki ayrı kanıt ileri sürülebilir.
C) Her mutlak yargı ve değerlendirmeden kaçınılmalıdır.
D) Bir şey ne doğrudur ne yanlıştır, ne güzeldir, ne çirkindir.
E) Kesin yargıya ancak kuşkucu bir tavırla ulaşılabilir.

- 6) Herakleitos, gözlerin ve kulakların kötü tanıklar olduğunu öne sürerek aşağıdakilerden hangisine karşı çıkmaktadır?

- A) Akla dayalı bilgilere
B) Duyu verisinin güvenilirliğine
C) Değişimin zorunluluğuna
D) Karşıtların birliğine
E) Zamanın görelliliğine

- 7) Eski Yunan'da yaşamış olan Sofistler, "Herkesin üzerinde uzlaşabileceği doğru bilgiler var mıdır?", "Varlığı her yönüyle bilebilir miyiz?" gibi soruları şöyle yanıtlamışlardır: "Doğru tek tek insanlara göre değişir. Benim için doğru olan sana göre yanlış olabilir."

Sofistlerin bu görüşlerinde yer alan temel varsayım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akıl aracılığıyla kesin doğruluğa sahip bilgiler elde edilebilir.
B) Bilginin doğruluk değeri göreceli niteliktedir.
C) Kuşku aracılığıyla hatalı sonuçlara düşmekten korunulabilir.
D) Olguya dayanan bilgi doğru bilgidir.
E) Deneye dayanan bilgi güvenilirdir.

- 8) "Rasyonalizme göre insan akılı birtakım ilkeler ya da yetilerle donatılmıştır. Evreni oluşturan tüm nesnelere hakkında kesin bilgi edinmemiz için sadece bu ilkelere uygun bir biçimde mantığımızı kullanmamız yeterlidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi rasyonalist kurama uygun bir yaklaşımdır?

- A) Akla uygun olan gerçek, gerçek olan da akla uygun olanıdır.
B) İnsan her şeyin ölçüsüdür.
C) Herhangi bir konu hakkında doğru ya da yanlış yargıda bulunulamaz.
D) Sezgi, apaçık ve kesin bilgiye ulaşmanın aracıdır.
E) İnsan her şeyi algı yoluyla bilebilir.

- 9) "Hiçbir şey bilmediğimi bildiğim için diğer insanlardan daha akıllıyım" diyen Sokrates, kullandığı diyalektik yöntemle insanlara, bilgiye sahip olduklarını sandıklarını oysa sahip olmadıklarını kanıtlıyordu. Sokrates'e göre bilgiler zihnimizde doğuştan vardır ancak o bilgileri hatırlamamız için bize bir öğreticinin doğru soruları sorması gerekir. Bu teorisini geometri bilmeyen bir köleye sorduğu sorularla yön vererek geometri problemi çözdürmesiyle kanıtlamaya çalışmıştır.

Sokrates'in bu düşüncesine göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Bilgiler doğuştan aklımızda vardır.
B) Genel geçer bilgi elde edilebilir.
C) Bilgi kendini bilmekten geçer.
D) Gerçeğe sadece akıl yoluyla ulaşabiliriz.
E) Doğru bilgiye ulaşmak imkansızdır.

- 10) İnsan zihninde doğuştan gelen hiçbir düşünce ve yasa yoktur. Sadece dış dünyanın nesnelere ilgili kavramlar değil, mantığın ilke ve kavramları da zihinde doğuştan bulunmazlar. Eğer bunlar doğuştan getirilselerdi bütün çocuklarda ve ilkelerde de var olmalıydı."

Bilginin kaynağına ilişkin bu düşünce öncelikle aşağıdaki yaklaşımlardan hangisine savunulur?

- A) Fenomenoloji tarafından
B) Rasyonalizm tarafından
C) Empirizm tarafından
D) Pragmatizm tarafından
E) Pozitivizm tarafından

- 11) I. Bilgilerimiz neye göre doğrudur?

II. Bilgilerimiz nasıl oluşmaktadır?

Yukarıdaki sorulardan ilki bilginin değeri, ikincisi ise bilginin kaynağı problemi kapsamında yer almaktadır.

Buna göre "bilginin değeri" problemine ilişkin soruların temel niteliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) "Doğru"luğun ölçütünü sorgulama
B) Sahip olunan bilgilerin hangi kaynaktan beslendiğini tartışma
C) Hayatın anlamını kavratma
D) Metafizik içerik taşıma
E) Yeni felsefe sorularının temelini oluşturma

- 12) Teoriler karşılaştığımız problemleri çözmek için teklif ettiğimiz araçlardır. Onların doğru olup olmadıklarını ancak "pratikte" işe yarayıp yaramadıklarını görmekle anlayabiliriz. Örneğin Salk Polio aşısını uygulamanın "doğru" olduğunu ancak uygulamada (pratikte) çocuk felcini önlemede etkisi olduğunu görmek suretiyle anlayabiliriz.

Bu görüşe göre doğru nedir?

- A) Düşüncenin sezgilere paralel olmasıdır.
B) Düşüncelerin birbiriyle uyumasıdır.
C) Bilgilerin yaşamda işlevsel olmasıdır.
D) Akıldan türetilen açıklamalardır.
E) Halkın inancına uygun olmasıdır.

1) "Gerçekten böyle mi acaba?" diyorsan merakın ve öğrenme isteğinin başlamış demektir. Ama bu merak birdenbire ve kendiliğinden başlamıyor. Merakımızı oluşturan, içeriğini ve doğruluğunu tam olarak bilmediğimiz bir duyum, bir algı, bir eksik bilgi. İnsandaki bu merak ve istek onu araştırmaya ve bilgi edinmeye sevk eder. Bilginin şartı olan bu yönelim, insanın bilinçli bir varlık olmasından kaynaklanır. Bilinç, adeta bilginin yeşerdiği topraktır. Bununla birlikte bilginin kendisi de merak konusudur. Nasıl elde edilir? Doğru mudur?

Parçadaki durum felsefenin alt dallarından hangisinin oluşumuna zemin hazırlamıştır?

- A) Ontoloji
B) Etik
C) Epistemoloji
D) Estetik
E) Bilim Felsefesi

2) "Her şeyi bilme şeklindeki kendini beğenmiş küstahlığın temeli hiçbir zaman hiç bir şeyi anlamamış olmaktan başka bir şey değildir. Bir kerecik de olsa, tek bir şeyi tam olarak anlama deneyimi olan ve bilginin nasıl elde edildiğini gerçekten duyumsamış olan bir kimse, kendisinin hiç anlamadığı sonsuz sayıda başka hakikatlerin de var olduğunu fark eder."

Galileo'ya ait bu açıklamada aşağıdakilerden hangisine karşı çıkılmaktadır?

- A) Mutlak bilginin imkanına
B) Bilginin göreceli olduğuna
C) İnsanın varlığı bilmek istemesine
D) Gerçeğin bilgisine bilimle ulaşılabilirliğine
E) Her türlü bilginin değerli olduğuna

3) Bilgi felsefesinde bazı düşünürler bütün epistemoloji alanına karşı kökten bir güvensizliğin ya da muazzam bir kayıtsızlığın savunucularıdır. Bu düşünürler "bilgiye nasıl ulaşırız?" sorusunun bile boşuna ve gereksiz olduğunu söylerler.

Buna göre sözü edilen dünya görüşü için aşağıdakilerden hangisi ileri sürülebilir?

- A) Şüpheyi araç olarak kullandığı
B) Felsefi soruları gereksiz bulduğu
C) Doğru bilginin imkansızlığını savunduğu
D) Temellendirmeden yoksun olduğu
E) Güvenilir bilgiye ulaşmayı amaçladığı

4) Sofistlere göre, üzerinde anlaşabileceğimiz genel-geçer bir bilgiden söz edilemez. Kişiden kişiye değişen bir bilgiden söz edildiğine göre yani her şeyin ölçüsü insan olduğuna göre, gerçeği aramak sonuçsuz bir çabadan başka bir şey değildir.

Aşağıdakilerden hangisi bu görüşün dayanağı olabilir?

- A) Evrensel bir gerçeklik vardır.
B) Bilgilerimiz doğuştan zihnimizde vardır.
C) İnsan olağanüstü güçlere sahiptir.
D) Doğru, kişiden kişiye değişir.
E) Gerçek, duyularla bilinebilir.

5) Septiklere göre, gerçekte iyi ya da kötü olan hiçbir şey yoktur. Herhangi bir şeyi iyi ya da kötü bulmak insanın kendi seçimidir. Gerçek bilgiden söz edilemeyeceğine göre kişi, her konuda yargıdan kaçınmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi septiklerin yargıda bulunmaktan kaçınmalarının nedenlerindedir?

- A) Yargıda bulunmanın gerekliliğini savunmaları
B) Bilginin nesnesine uygunluğunu aramaları
C) Araştırma yapmaktan kaçınmaları
D) Mutlak bilgiye ulaşılabilirliğini düşünmeleri
E) Doğa filozoflarının aynı konuda farklı bilgilere ulaştıklarını görmeleri

6) Platon'da önemli olan, genel olarak ağaç kavramıydı. Oysa Aristoteles, doğadaki tek tek ağaçlarla ilgilenir. Varlıkların bilgisinin genel olandan mantıksal bir zorunlulukla nasıl çıktığını araştırır. Onda amaç tümelin bilinmesi değil, bireysel olanın kavranmasıdır.

Buna göre Aristoteles'i Platon'dan ayıran fark aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tümele önem vermesi
B) Tümevarım kullanması
C) Yarar amacı gütmesi
D) Tekile önem vermesi
E) Şüphe yöntemini kullanması

- 7) "İnsanlar bilgiyi duyuları aracılığıyla edinirler. Ancak bu duyu izlenimleri bize nesnelere sadece yüzeysel olarak neye benzediklerini söylerler. Örneğin John oturduğu yerden ağaç şeklindeki, yeşil ve kahverengi bir nesnenin görsel izlenimini edinir. Öte yandan ben ağacın yanında durarak onun kabuğunun sertliğini hissedebilir ve ormanın kokusunu alabilirim. Eğer John ve ben köpek olsaydık ağaç hakkındaki bilgimiz bu duyu izlenimleriyle sınırlı kalırdı. Ancak insanlar olarak bunların ötesine geçebilir ve bir ağaç diğer bitki ve canlılardan ayırarak tanımladığımız rasyonel yöntemle kavrarız."

A.Thomas'a ait bu görüşte aşağıdaki yargılardan hangisi temellendirilmiştir?

- A) Her türlü bilginin kaynağı duyumlara bağlı algılardır.
B) Herkes için geçerli olan tek ve genel bir bilgi yoktur.
C) Ancak sezgiden kaynaklanan bilgiler değişmez gerçekleri kavratır.
D) Varlığın bilgisine duyum ve ona dayanan düşünce ile ulaşılır.
E) Doğruluk göreceli olduğu için gerçeklik hakkında yargıda bulunulamaz.

- 8) Eleştiri deyimi, felsefede bilginin doğruluğunu yargılamak anlamında kullanılır. Alman düşünürü Kant, aklın nasıl bilgi edindiğini ve kendi kendine nereye kadar bilgi edinip nereden öteye gidemeyeceğini incelemiştir. Böylece aklı yargılamış ve eleştirmiştir.

Buna göre, Kant'ın felsefesinde eleştirinin rolü nedir?

- A) Kendinden önce ortaya atılmış olan felsefi düşünceleri çürütmek
B) Doğru bilgiyi anlamadan önce bilginin koşullarını ve sınırlarını belirlemek
C) Duyulara dayanan bilgilerin doğruluğundan şüphe etmeyi sağlamak
D) İnsanın dış dünyayı bilemeyeceğini kanıtlamak
E) Herhangi bir şeyi olumlu ve olumsuz yanlarıyla değerlendirmek

- 9) "Doğayı incelemek, bizleri kesin bir bilgiye götürür. Tanrıyı en yüksek varlık olarak düşünebiliriz ama onun gerçekten var olup olmadığını bilemeyiz. Öyleyse bilgisini edinebileceğimiz doğaya yönelim, çünkü bilgi ancak deneylerle elde edilebilir."

Buna göre aşağıdakilerden hangisi, düşünürün bu görüşünü destekler?

- A) İnsan aklı hiçbir koşulda varlığın mutlak bilgisine ulaşamaz.
B) İnsan aklının dışında hiçbir gerçeklik yoktur.
C) İnsan aklında doğuştan getirilen bilgi, ilke ya da kavramlar bulunur.
D) İnsan aklı sadece fiziksel olanı bilebilir, metafiziksel olana ilişkin kesin yargılarda bulunamaz.
E) Varlık sürekli bir değişme içinde olduğundan, varlığın bilgisi de sürekli değişir.

- 10) William James'e göre klasik felsefeler, doğruları ezeli ve ebedi olarak kabul ediyorlar ve insanlara da yalnızca bunları keşfetmek, arayıp bulmak kalıyordu. Oysa bu anlamda ezeli ebedi doğrular yoktur. Doğrular, hayat dediğimiz algılar dünyasında bizim işimize yarayan şeylerdir.

W. James'in bu görüşü aşağıdaki akımlardan hangisi içinde yer alır?

- A) Empirizm
B) Rasyonalizm
C) Pragmatizm
D) Kritisizm
E) Septisizm

- 11) Carnap'a göre bir önerme, olgusal olarak doğrulanabildiği ölçüde anlamlıdır. Örneğin; "Bayrak kırmızıdır." önermesi gözlem yoluyla doğrulanabilir bir önermedir. Gözlem sonunda bayrağın kırmızı olduğu anlaşılırsa, bu önerme, hem anlamlı ve bilimsel hem de doğru bir önerme olacaktır. Bilimsel önermeler bu şekilde doğrulanabilir. Oysa metafizik önermeler doğrulanamaz.

Buna göre, metafizik önermelerin doğrulanamamasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olgusal olarak sınanabilir olması
B) Deney dışı bir alan olması
C) Eleştirel bir etkinlik olması
D) Nesnel bilgiler içeren bir alan olması
E) Dogmatik bir yapıya sahip olması

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

- 1) Bilim felsefesi, bilimi anlamayı ve açıklamayı hedefleyen bilimsel bilgi birikimi üzerine yapılan felsefi çalışmalardır.
- 2) Bilgi kuramı ile bilim felsefesi aynı alanda iki farklı kavramdır.
- 3) İlk çağda matematik, astronomi ve bunların uygulamalarından doğan teknik öncelikle Mısır ve Mezopotamya'da ileriydi.
- 4) Skolastik dönemde bilim çok hızlı ilerlemeye başlamıştır.
- 5) Bilim felsefesi yapmak; felsefeyi bilimselleştirmek demektir.
- 6) Rönesansla birlikte bilimde yaşanan ilk büyük değişimler astronomi alanında görülmüştür.
- 7) Bilimsel yöntem sürecinde betimleme aşaması; genelleme ve sentez niteliklidir.
- 8) Bilimsel kurumda varsayım vardır, ama o, varsayımdan ibaret değildir.
- 9) F. Bacon bilimde yöntem probleminin çözülmesine büyük katkı sağlamış, tümevarım yöntemini geliştirerek bilimsel gelişmelerin önünü açmıştır.
- 10) Klasik görüş açısından bilimin bir gün tüm bilinmeyenleri çözeceği bir hayal ve dogmadır.
- 11) Kuhn'a göre bilim insanı, paradigmaların etkisinde büyür. Bu yüzden her zaman nesnelğe ulaşılabilir.
- 12) Bilimsel yöntem tüm bilimlerin araştırma kılavuzudur.

B) BOŞLUK DOLDURMA

- 1) Bilim ile felsefe beri karşılıklı etkileşim içinde olmuştur.
- 2) Bugünün dönün felsefesidir, bugünün felsefesi yarının dir.
- 3) İlk bilimsel çalışmalara uygarlıklarında rastlanır. Bu çalışmalar ve ile içiçe oldukları için gerçek anlamda araştırmalar değildir.
- 4) Skolastik anlayışın yıkılmasından sonra batıda doğa bilimleri hız kazandı. Bu dönemde ilk büyük değişim görüldü.
- 5) Klasik bilim anlayışına göre, Bacon'dan günümüze kadar bilimin vazgeçemeyeceği tek yöntemi dır.
- 6) Bilimi ürün olarak gören Reichenbach ve Carnap'a göre bütün bilimler biliminde birleşmelidirler.
- 7) Toulmin bilimsel kuramların başarısını, teorisinin kavramlarını kullanarak açıklamak ister.
- 8) Bilimsel bilginin duygu ve ön yargılardan bağımsız olması özelliğidir.
- 9) Olaylar arasında düzenli bağlantıyı ortaya koyan genel önerme veya zorunluluğu bildiren kuraldir.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Bilimin felsefeden ayrılıp bağımsız bir sistem olmasını hazırlayan koşulları yazınız.

2) Bilimsel yöntemin aşamalarını yazınız.

3) Paradigma kavramını açıklayınız.

4) Bilimsel kuram ile yasa arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

5) Bilimsel betimleme ve açıklama arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

6) Bilimsel kuramlara örnek veriniz.

7) Bilimi bir ürün saymakla etkinlik saymak arasındaki farkı değerlendiriniz.

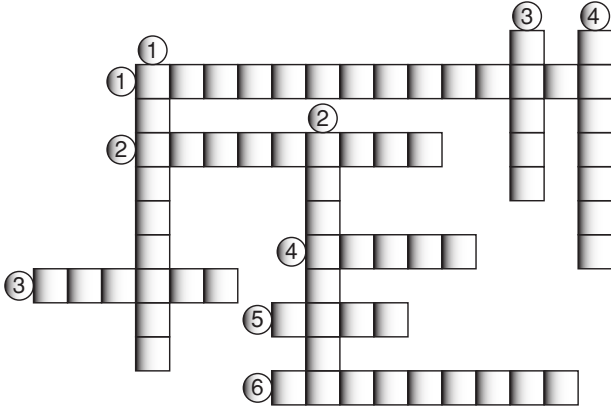
8) Bilimde doğrulama nasıl gerçekleşmektedir? Yazınız.

9) Bilimsel bilgi olmasaydı, insan hayatı nasıl olurdu? Açıklayınız.

10) Popper'ın yanlışlanabilirlik kavramını açıklayınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Bilimi sorgulayan felsefe alt dalı
- 2) Zihnin, özel olaylardan, tek tek olgulardan genel kanunlara ulaşma yolu
- 3) Gelecekte olacak olayları önceden tahmin etme
- 4) Doğruluğu kabul edilmiş fakat kesinleşmemiş bilimsel düşünce
- 5) Olayların gelişimi içinde olağandışılığa yer vermeyen değişmezlik niteliği
- 6) Gerçekliğin belirli ilkelere göre algılanışını, kavranışını ve kavramlaştırılmasını sağlayan şablon

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- 1) Bir nesnenin, kendine özgü özelliklerini olabildiğince tam ve açık seçik bir biçimde ortaya koyma
- 2) Bir olguyu, bir durumu çözümledikten sonra öğeleri arasındaki bağlantıları açığa çıkarma
- 3) Bilimsel bir gerçeği bulup göstermek, bir varsayımı kanıtlamak, bir yasaı doğrulamak amacıyla yapılan işlem
- 4) Bir olayın nedeni hakkında yapılan geçici açıklama, ön tahmin

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıdaki ifadeleri uygun kavramlarla eşleştiriniz.

1) Doğru ve tümel öncüllerden hareketle doğru ve zorunlu sonuç çıkarma yöntemidir.	Bilim
2) Araştırılan olguyu açıklamak amacıyla oluşturulan hipotezden olgusal olarak sınanabilir sonuç çıkarma işlemidir.	Paradigma
3) Evrenin ya da olayların bir bölümünü konu alan, deneye dayanan yöntemlerden ve gerçeklikten yararlanarak, yasaları ortaya çıkarmaya çalışan düzenli bilgidir.	Nesnellik
4) Belirli bir gerçekliğin ortak terimlerle algılanışını sağlayan kuramsal çerçevedir.	Tümdenge-
lim
5) Tarafsızlık, olayları olduğu gibi açıklamadır.	Doğrulama
6) Doğayı ve doğa olaylarını konu edinen bilim dalıdır.	Determinizm
7) Evrendeki her olayın, başka bir veya birçok olayın sonucu olması durumudur.	Doğa
bilimleri
8) Bilimsel bilgiye ulaşmak için izlenen sistemli yoldur.	Tümevarım
9) Zihnin özel olaylardan tek tek olgulardan genel kanunlara ulaşma yoludur.	Yöntem

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Bilim nedir? Açıklayınız.

2) Bilimle felsefe arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

3) Bilim tarihinden hareketle, bilimsel tutumun gelişimi hakkında bilgi veriniz.

4) Bilimsel açıklama nedir? Açıklayınız.

5) Bilim felsefesi ile bilimsel felsefe arasındaki farkı açıklayınız.

6) Ürün olarak bilimin, bilime bakış açısını açıklayınız.

7) Kuhn'un bilimsel devrim dönemlerini yazınız.

8) Hipotez nedir? Açıklayınız.

9) "Hayatta en gerçek yol gösterici bilimdir." sözünü açıklayınız.

10) Bilimin insana sağladığı olumlu ve olumsuz katkıları yazınız.

- 1) Bilimin deneysel bir temele dayandırılması, Yeniçağ'dan beri köklü olarak yerleşmiş bir gelenektir. Bilimsel olduğu öne sürülebilecek her önerme, ya doğrudan ya da dolaylı olarak, tek başına veya başka önermelerle birlikte doğrulanabilir ya da yanlışlanabilir olmak anlamında, deneyle sınılanır. Bu anlamdaki deneysellik bilimin ayırıcı özelliğidir.

Bilimin parçada belirtilen ayırt edici özelliği, aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Arka planında her zaman için felsefi bir bakış açısının bulunmasından
B) Yeniliğe açık bir tutumun ürünü olmasından
C) Konusu olan olguların, zihinden bağımsız, ilkece tekrarlanabilir ve denetlenmeye açık olmasından
D) Daha önce sunulmuş olan açıklamalardan farklı olmasından
E) Çaresizlik içinde olan insanlara manevi destek sağlayıcı olmasından

- 2) Bilimde yöntem, bilim araştırmalarında izlenen yol demektir. Her araştırma gibi, bilim araştırmaları da bir problemle başlar. Problem bir soruyu, bir aykırılığı dile getirir. Örneğin son yıllarda ozon tabakasının delindiğini gözlemekteyiz. Bu durum aykırılığa işaret eder. İşte bu yeni durum bize bir problemin varlığını gösterir. Bundan sonrada araştırma başlar.

Parçada bilimsel araştırmanın başlaması aşağıdakilerden hangisine bağlanmıştır?

- A) Gözlemlerden hareketle genellemelere ulaşmaya
B) Bilim insanının ait olduğu bilimsel topluluğun ortak inançlarına
C) Varsayımların olguları tam olarak açıklamamasına
D) Nedeni henüz açıklanmayan yeni bir durumun varlığına
E) Hipotezlerin deneyle doğrulanmasına

- 3) Bilimsel çalışmalar genel olarak, "araştırma konusunu belirleme", "konuyla ilgili gözlemlere dayanarak varsayım oluşturma", "varsayımı uygun yöntem ve tekniklerle test etme", "elde edilen bulguları sistematize ederek bunları kuram ya da yasa şeklinde ifade etme" aşamaları izlenerek yürütülür. Bu aşamalardan birinin kendi içinde eksik bırakılması ya da bütünüyle atlanması sonuçların bilimselliğine gölge düşürür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Bilim, yöntemli bir çalışma süreci gerektirir.
B) Bilimsel yöntem birbirine bağlı aşamalardan oluşur.
C) Bilimsel çalışma araştırma konusunun saptanmasıyla başlar.
D) Bilimsel başarı, araştırma sürecini eksiksiz geçmeyi gerektirir.
E) Bilim, her türlü bilinmezi aydınlayabilecek güçtedir.

- 4) Olgular konuşmaz. Bilimin karşılaştığı dünyada bir molekül ya da hücre grubu takla atıp, el sallayıp, ıslık çalıp "Hey, bana bak! Buradayım! Ben bir kayayım, ağacım ya da atım." demez. Bir şeyin ne olduğu, o şeye atfedilen isme bağlıdır. Bir şeyin nasıl açıklanacağı, onu gördüğümüzde kullandığımız kavramlarla anlaşılabilir şekilde belirtilmesine bağlıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine varılabilir?

- A) Bilimsel bir araştırmada elde edilenler kesin ve açık bir dille ifade edilmelidir.
B) Bilimsel araştırmanın vazgeçilmez yöntemi deneydir.
C) Bir bilim insanı, konusunu seçerken öznel yargılardan kaçınmalıdır.
D) Tarafsızlık bilimin en temel niteliğidir.
E) Bilim yalnızca olguları konu edinir.

- 5) Hipotez, bilimsel yöntemin ilk aşamasında, gözlenen olgular arasındaki ilişkilerle ilgili olarak kurulan bir açıklama taslağıdır. Sonraki aşamada, hipotezin olgular tarafından desteklenip desteklenmediği araştırılır. Bu sınav faaliyeti esnasında, hipotez tüm olgular tarafından doğrulanırsa bir kuram düzeyine yükselir ve bir buluş olarak nitelendirilir.

Buna göre, bilimsel buluşlar aşağıdakilerden daha çok hangisine dayanmaktadır?

- A) Olayların çok nedenli olarak açıklanmasına
- B) Hipotezlerin deney yoluyla test edilmesine
- C) Gözlem sonuçlarının istatistiklerle yorumlanmasına
- D) Bilim insanları arasında işbirliği olmasına
- E) Toplumsal ihtiyaçlara öncelik tanınmasına

- 6) Kuhn'a göre paradigmanın (açıklama modeli) değişimi bilimsel devrimin oluşmasını sağlar. Ancak paradigmanın değişimi kolay değildir. Açıklanamayan öğeler arttığında bile şüphe götürmez bir gerçekliğe sahiptir. Örneğin kendi içinde sorun çıkarıcı yer merkezli Batlamyus sistemi yine kendi içinde düzeltilerek paradigma olmaya devam etmiştir.

Bu açıklamaya dayanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Bir paradigmadan diğerine geçiş bilimsel devrimdir.
- B) Paradigma içindeki sorunlar paradigmanın yetkisini sürdürecektir.
- C) Bilimsel devrim bir kuramdan diğer bir kurama geçiş olarak ele alınır.
- D) Kuramsal değişimler, eski ve yeni kuramları savunan bilim insanlarının uzlaşmalarına bağlıdır.
- E) Paradigmayı oluşturan kuramların değişmesi uzun yıllar alabilir.

- 7) Astronomi, ileri yıllarda Halley kuyruklu yıldızının tekrar ne zaman dünyanın yakınından geçeceğini ve dünyanın hangi bölgelerinden görülebileceğini kesine yakın bir tahminle söyleme olanağına sahiptir. Ancak sosyal bilimlerde herhangi bir toplumsal olayın süreç içinde ne zaman ve hangi nitelikte ortaya çıkacağını bu kadar kesin biçimde ifade etmek, hatta bazen olasılık düzeyinde bile kestirmek, kolay olmamaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplumsal olaylar, doğa olayları gibi nesnel bir tutumla incelenmemelidir.
- B) Toplumsal olaylar zorunlu bir neden-sonuç ilişkisi içinde açıklanamaz.
- C) Doğa bilimlerinin verileri aksi ispatlanıncaya dek doğru kabul edilir.
- D) Bazı fen bilimlerinin öngörü gücü zayıftır.
- E) Doğa olayları bilim insanlarının bakış açısına göre farklı yorumlanabilir.

- 8) Denetlemelerle doğruluk değeri belirlenemeyen önermeler anlamsızdır. Doğa bilimlerinin sunduğu doğa yasaları, anlamlıdır. Çünkü doğa yasaları, denetlenebilir içerikte olan önermelerle dile getirilir.

Bu parçaya göre bir önermenin "anamlı" olmasının koşulu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Metafiziksel içerikte olma
- B) Neden-sonuç ilişkilerini belirtme
- C) Salt düşüncenin ürün olma
- D) Olgulara dayanma
- E) Genel kabul görme

- 9) Vernon adında Amerikalı bir fizyoloji profesörü Nobel ödülü almış. Öğrencilerden biri, ödülünden sonraki ilk derste profesöre şu soruyu sormuş: "Fizyoloji alanında bu ülkede üç binin üzerinde bilim insanı var. Bu kadar bilim insanının arasında bu ödüle niçin siz layık görüldünüz?" Profesör: "Hepsini anneme borçluyum. Diğer çocukların anneleri, onlar okuldan dönünce, 'Söyle bakalım, öğretmen sorularına iyi cevap verebildin mi' derken, annem 'Vernon, bugün öğretmenine iyi bir soru sordun mu?' diye sorardı." biçiminde yanıtlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Vernon'u diğer bilim insanlarından ayıran bir özelliktir?

- A) Olguları yansız olarak inceleme
- B) Çok sayıda ve değişik konularda araştırma yapma
- C) Toplumun önem verdiği sorunları çözücü bilgilere ulaşma
- D) Belirli sorulara hazır yanıtlar verebilecek oranda bilgilenmiş olma
- E) Bilgilenmek amacıyla, sorgulayıcı bir araştırma çabasını sürdürme

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

- 1) Ahlâki eylemlerimizi ahlâk ilkesine dayanarak temellendirir ve ölçeriz. Onlara iyi ya da kötü deriz.
- 2) Etik var olan ahlâk üzerine düşünmek ve onu sorgulamaktır.
- 3) Özgürlük, yapılan bir davranışın sonuçlarını üstlenmedir.
- 4) "İyi" anlayışı, bir insanın içinde bulunduğu toplum ve kültürel yaşamla ilgilidir.
- 5) Özgürlük ahlâkın ön koşuludur. Ahlâki özgürlük bir irade özgürlüğüdür.
- 6) Herkes yapıp etmelerinden sorumludur. Özgür olmayanlar ve ruh sağlığı yerinde olmayanlar da dahil.
- 7) Hobbes'a göre insan doğası gereği "iyi"dir. Dolayısıyla ahlâkta da egemen olan "iyilik" tir.
- 8) Anarşizmde mutluluğu sağlayan şey, faydadır.
- 9) Nietzsche'ye göre insanın güçlü, kudretli yaşaması gerekmektedir. Bunun için de iradesinin güçlü olması gerekir.
- 10) Kant'a göre eylemlerin temelinde mutluluk varsa eylem ahlâki bir değer taşır.
- 11) Sartre'a göre evrende kendi özünü kendi yaratan tek varlık insandır. Bundan dolayıdır ki insan özgürlüğe mahkumdur.

B) BOŞLUK DOLDURMA

- 1), insanın yapıp etmelerini, karakter yapısını ve bunlarla ilgili düzenlemeleri yapan kurallar bütünüdür.
- 2) Ahlâk felsefesinin temel kavramları; gibi kavramlardır.
- 3) ahlâkın ön koşuludur. Çünkü yaşamda bir çok seçenek ve eylem vardır.
- 4) İnsanın öz eleştirisi veya kendini sorgulayıp değerlendirmesi, kendisinden hesap sorması olarak tanımlanır.
- 5) Ahlâk felsefesi kişiler arası etik ilişkileri, kişi toplum, kişi-doğa, kişi-evren ilişkilerini incelerken hem hem de ele alır.
- 6) Sokrates, Platon, Aristoteles, Farabi gibi filozoflar, ahlâki eylemin amacını olarak görmüşlerdir.
- 7) Sokrates'e göre kötülük ürünüdür.
- 8) Aristoteles'e göre iyiye ulaşmanın ölçüsü, insana has bir özellik olan akıl konusudur.
- 9) Kant'a göre ahlâkın dayanağı, dir.
- 10) Anarşizme göre insanı kötü yapan, insan üzerine konulandır.
- 11) Sartre'a göre tüm varlıklar içinde sadece insanda "varoluş"den önce gelir.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI CEVAPLAYINIZ.

1) Ahlak ile ahlak felsefesi arasındaki farkı maddeler halinde belirtiniz.

2) Ahlak felsefesinin temel problemlerini yazınız.

3) Ahlaki vicdan her zaman kendi başına doğru karar verebilir mi? tartışınız.

4) Özgürlük ile sorumluluk arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

5) Ahlaki eylemin bir amacı var mıdır? sorusuna verilen yanıtları sıralayınız.

6) Ahlaksal eylemde bulunurken insan özgür müdür? sorusuna verilen yanıtları belirtiniz.

7) Kant'ın ödev ahlakını açıklayınız.

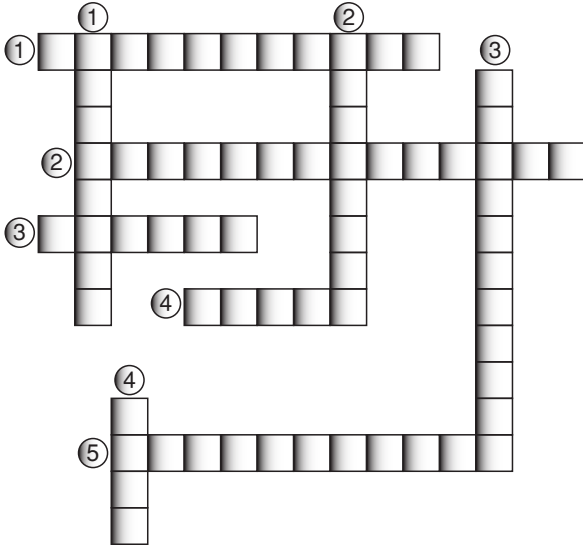
8) Farabi, evrensel ahlak yasasını nasıl temellendirir? Açıklayınız.

9) Aristoteles'in orta yolcu ahlak görüşü nedir? Anlatınız.

10) "İyilik yap denize at, balık bilmezse, halik (yaratıcı) bilir." atasözünü ahlak kuralları açısından tartışınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Ahlaki eylemleri düzenleyen kurallar bütünü
- 2) Özgürlüğün kişinin bilgi birikimine ve aklını kullanmasına bağlı olduğunu savunan görüş
- 3) Kişinin kendi davranışlarını değerlendirdiği iç yetisi
- 4) Ahlaksal iradenin iyi olana yönelmesi
- 5) İnsanın davranışlarında özgür olmadığını savunan görüş

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- 1) Ahlaksal eylemin amacının "haz" elde etmek olduğunu savunan görüş
- 2) Her türlü otoriteyi reddeden görüş, baş tanımazlık
- 3) Ahlaksal eylemde ölçütün toplumsal fayda olduğunu savunan görüş
- 4) Kişinin kendini yapmakta zorunlu hissettiği davranış

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıdaki ifadeleri uygun kavramlarla eşleştiriniz.

1) Toplum tarafından yapılması uygun bulunan davranıştır.	Determinizm
2) Hiçbir dış etki olmaksızın insanın kendi akıl ve iradesiyle yapacağı davranışı belirlemesidir.	Fatalizm
3) İnsanın davranışta bulunurken özgür olmadığını savunan görüştür.	Ödev ahlakı
4) İnsanın ne yaparsa yapsın kaderini değiştiremeyeceğini savunan görüştür.	İyi
5) Ahlaksal eylemin amacının "ödev" olduğunu savunan görüştür.	Özgürlük
6) İnsanın bu dünyaya özgür olarak atıldığını savunan görüştür.	Egoizm
7) Ahlaki eylemde amacın kişinin kendi çıkarını gerçekleştirme olduğunu savunan görüştür.	Kant
8) Ahlaksal eylemde amacın mutluluk değil, ödev olduğunu savunan filozoftur.	Egzistan siyalizm
9) Doğru eylemin ölçütü "sezgi" dir diyen görüştür.	Entüisyonizm
10) Ahlaki kararlar doğrultusundaki davranışlardır.	Ahlaki eylem

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Etik nedir? Açıklayınız.

2) Ahlak felsefesinin temel kavramlarına örnekler veriniz.

3) "İnsan, aklına uygun olarak davrandığı ölçüde özgürdür." sözünü açıklayınız.

4) "Genel geçer bir ahlak yasası" yoksa, ahlaksal davranmanın gereği var mıdır? Açıklayınız.

5) Evrensel ahlak yasasını reddeden anarşizmin görüşlerini açıklayınız.

6) "Ahlakta önemli olan "ben sevgisi"dir. sözünü açıklayınız.

7) Sokrates'in ahlak görüşlerini açıklayınız.

8) "Görünüşte iyi olan her insan ahlakça iyi olmaz. İş gönüldedir, deride değil." sözünü açıklayınız.

9) Spinoza'nın ahlaki görüşünü yazınız.

10) Kant neden ahlaki eylemde mutluluğu amaç olarak kabul etmiyor? Açıklayınız.

- 1) Hayvanların, çocukların ve akli dengesi yerinde olmayanların davranışları ahlaksal açıdan yargılanmaz. Çünkü, hayvanların davranışlarının içgüdüye dayandığını, istemli ve bilinçli olarak seçilmediğini biliriz. Çocukların ve akli dengesi yerinde olmayanların davranışları belki istemlidir; ancak bilinçli değildir. Onlar henüz iyi ve kötünün ne olduğuna dair bilgiden yoksundurlar.

Parçaya göre davranışların ahlaksal açıdan yargılanabilmesi için aşağıdakilerden hangisi gereklidir?

- A) Zararlı sonuçlar getirmesi
- B) Kişinin kendi mutluluğunu amaçlaması
- C) Ahlak yasasına uygun olması
- D) Doğal eğilimlere dayanması
- E) İyiyi ve kötüyü ayırt ederek yapılması

- 2) Ahlak felsefesi, insan davranışlarını konu edinir. Yalnız burada insanın hür olarak ve isteyerek yaptığı davranışlar söz konusudur. Bilinçsiz veya içgüdü ile yapılan hareketlerle, başkasının zorla yaptırdığı hareketler söz konusu olamaz.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ahlaki kurallar toplumsal yaşayıştan kaynaklanır.
- B) Özgürlükten doğmayan davranış ahlaki değildir.
- C) İnsan, gerçekleştirdiği eylemin sonuçlarına katlanmalıdır.
- D) Ahlak, ilk insandan bu yana varola gelmiştir.
- E) Ahlak yasaları vicdanlarda evrensellik taşır.

- 3) “Bir ağaç, ağaç olmasını ya da nasıl bir ağaç olacağını kendisi belirleyemez. Ama insan, nasıl bir insan olacağını kendisi belirler. Çünkü insan kendisini nasıl oluşturursa öyle olur, değerini kendisi yaratır ve kendi yolunu kendisi seçer. Evrende kendi özünü oluşturabilen tek varlık insandır.”

Yukarıda verilen bu görüş, aşağıdakilerden hangisini temel alır?

- A) İnsanın özünün değişken değil mutlak olduğunu
- B) İnsanın doğal bir varlık olarak önceden belirlendiğini
- C) İnsani sorumluluğun sınırının önceden belirlenmiş olduğunu
- D) İnsanın içinde yer aldığı toplumsal koşullar tarafından belirlendiğini
- E) İnsanın özgür irade sahibi, seçme gücüne sahip bir varlık olduğunu

- 4) “Çalmaktansa aç kalırım daha iyi” diyerek iyi olanı seçebileceğimiz gibi aç kalmamak için hırsızlık yapıp kötü olanı da seçebiliriz. Her iki durumda da gerçekleştireceğimiz eylemin sonucundan biz sorumluyuzdur.

Bu parçadan, aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Sorumluluk, kişinin eylemlerinin sonucunu üstlenbilmesidir.
- B) İnsan seçme özgürlüğüne sahip bir varlıktır.
- C) Sorumluluğun nedeni insan iradesinin özgür olmasıdır.
- D) İnsan için iyi ve kötü olan, kendi tercihlerinin sonucudur.
- E) İnsanda sorumluluğun sınırı toplumsal çevre tarafından belirlenir.

- 5) Stoa okuluna göre, insan doğanın bir parçası, bir nevi onun çocuğudur. Bu yüzden mutlu olmanın temel ilkesi doğanın akışına uygun yaşamak, olmalıdır.

Buna göre Stoa okulu açısından felsefenin amacı ne olmalıdır?

- A) Doğal yaşamla insan yaşamını birbirinden ayırarak açıklama
- B) Yaşantımızı, tutkularımıza göre düzenleme yollarını araştırma
- C) Doğanın sunduğu olanaklardan sınırsızca yararlanmayı öğretme
- D) İnsana, doğaya uygun yaşama bilinci kazandırma
- E) Doğal dengeyi, egemen toplumsal değerlere göre değiştirme

- 6) Locke'a göre; insanoğlu kalıtımsal olarak karşılıklı yardımlaşmaya ve işbirliğine eğilimlidir. Ancak insanın aklı ve karakteri dđnya ile etkileşim içinde biçimlenir, kişilik de ahlaksal tavır da toplumsal deneyimin őrđnüdür. **Parçaya gşe aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılır?**

- A) İnsanın karşı konulmaz bir yazgısı vardır.
B) İnsan, doğası gereği bencildir.
C) İnsan doğası çevresel koşullarla biçimlenir.
D) Bir durumda fayda sağlayan eylem ahlaksaldır.
E) Bireye zarar veren her eylem, ahlaka aykırıdır.

- 7) Birine neden dolayı servet sahibi olmak veya piyano almayı renmek veya dağa tırmanmak istediğini sormamız anlamsız değildir. Ancak bir insana neden haz duymak veya mutlu olmak istediğini sormanın fazla anlamı yoktur. İnsanlar bu soruya mutlu olmanın mutsuz olmaktan daha iyi olduğunu söylemekten başka ne cevap verebilirler? Bunlar, kendilerine başka bir şeyin aracı olarak değil de kendileri için değer verdiğimiz nihai iyilerdir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu parçadan ulaşılabilecek sonuçtur?

- A) İnsan için nihai olarak iyi olan haz veya mutluluktur.
B) İnsan sadece kendisi için değil, herkes için iyi olana uygun davranır.
C) İnsan yaptığı eylemin sonuçlarını őrstenebilmelidir.
D) Haz kısa sőreli, mutluluk ise uzun sőreli duygulardır.
E) Haz ve mutluluk bireysel değil, toplumsal bir duygudur.

- 8) İnsan; eylemlerinde llölü olmayı, yararına olanı zararına olandan ayırt edebilmeyi, olumsuzluklardan kaçınmayı, eylemlerini kendi doğasına ve yeteneklerine gşe sınırlamayı renmedike mutlu olamaz. Bu nedenle öncelikle kendini anlama sorumluluğunu őrtenmelidir.

Aşağıdaki buyruklardan hangisi parçada anlatılanı destekler?

- A) Evrensel dözene uy!
B) Kendin için istediğini, başkası için de iste!
C) Asla yalan söyleme!
D) Kendini bil!
E) Haz duymak için yaşa!

- 9) Hoffding'e gşe "İyi niyete dayandığı halde zararlı olan bir eylemi, kőtölük dđřüncesine dayandığı halde iyi sonuç veren bir eyleme őrün tutmamız ahlaki bakımdan daha uygundur."

Hoffding'in bu yaklaşımından aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Bir eylemi ahlaki kılan yol açtığı sonuçtur.
B) İnsan zgőr irade sahibi bir varlık değildir.
C) İyi niyete dayanan eylem, iyi eylemdir.
D) Sahip olunan niyet eylemin sonucuyla çelişebilir.
E) Herkes için geçerli bir ahlaki yasa yoktur.

- 10) Aristoteles'e gşe, insanlar ne korkak ne gözü kara, ne mőrşrif ne de cimri olmalıdır; aşırı uçlarda yaşamak, insanı mutluluktan uzaklaştırır.

Aristoteles'in bu görüşüne gşe mutluluğu sağlayan nedir?

- A) Bilgili olmak
B) Hazlara yönelmek
C) Akla uygun yaşamak
D) Orta yolu seçmek
E) devi gerçekleştirmek

- 11) Ahlakın gşekli bir alan olduğunu savunanlara karşı Kant; "Öyle hareket et ki davranışların aynı zamanda tüm insanların davranışları için de genel bir yasa olsun" der.

Kant bu sözle, öncelikle aşağıdakilerden hangisini vurgulamaktadır?

- A) Ahlaki eylem çağa gşe Őekil alır.
B) Ahlaki yargılar özneldir.
C) Evrensel bir ahlak olanaklıdır.
D) Evrensel ahlak, olanağını "yarar" ilkesinden alır.
E) Her toplumun kendine özgü ahlak anlayışı vardır.

- 12) Kant'a gşe bir eylemin ahlaksallığı, o eylemin içeriğine değil, eylemi gerçekleştiren kişinin niyetine bağlıdır.

Aşağıdakilerden hangisi Kant'ın tanımladığı anlamda ahlaksal bir eylemdir?

- A) İyi olduğuna inandığı için yaşlılara yardım etmek
B) İyiliksever gşörünmek için yoksullarla ilgilenmek
C) Saygınlık kazanmak için hayır kurumuna bağış yapmak
D) Statü kazanmak için insan haklarını savunmak
E) Sevilmek için güçsüzlerin yanında yer almak

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

- 1) Din, insanlık kadar eski bir sosyal kurumdur. Her dinin inanç, ibadet ve eylem üzerine ilkelere ve uygulamaları vardır.
- 2) Din felsefesi, dinin temel tezleri hakkında rasyonel, tutarlı, tarafsız, kapsamlı ve eleştirel bir tarzda düşünmek demektir.
- 3) Teoloji her çeşit dini ve dinlerin problemlerini ele alırken, din felsefesi belli bir dini ya da belli bir mezhebi ele alır.
- 4) Teoloji, dogmatik bir özellik taşır. Her dine hatta dinin mezheplerine göre teolojiler vardır.
- 5) Din felsefesi tarafsız, tutarlı ve hoşgörülü olarak dinin problemlerini ele alır.
- 6) Din felsefesi belirli bir dinin dogmalarını kanıtlamaya çalışır, taraflı bir etkinliktir.
- 7) Deist filozoflara göre Tanrı evreni yaratmış ve kendi işleyişine bırakmıştır.
- 8) Vahiy, Tanrı'nın insanlar için mesajlarını peygamberleri aracılığıyla bildirmesidir. Vahiy, dolaylı ya da dolaysız olabilir.
- 9) Panteizmin en büyük temsilcisi Spinoza'dır. Onun felsefesinde temel kavram cevherdir.
- 10) Teizm, Tanrı'nın evreni ve tüm varlıkları yarattığını, sadece yaratmakla kalmayıp yaratılanların varlıklarını devam ettirmeleri için onlara sürekli müdahale ettiğini içeren görüştür. Bu yaklaşım sadece tek tanrıcılıkta değil, çok tanrıcılıkta da vardır.

B) BOŞLUK DOLDURMA

- 1) , varlığı akılla bilinen ve evrene karışmayan Tanrı anlayışına dayanan yarı dini-felsefi bir öğretilerdir.
- 2) e göre evren sonsuzdur. Tanrı da sonsuzdur. İki ayrı sonsuz olamayacağına göre evren ile Tanrı bir ve aynıdır.
- 3) Evrende ve doğada üstün bir güç kabul etmeyip evreni maddesel bir bütün olarak gören , dolayısıyla Tanrı'yı reddeder.
- 4) , sonsuz, ilk sebepler, cevher, nesnelerin ve olayların son amacı gibi metafizik konuları insan aklının bilemeyeceğini ileri süren bir öğretilerdir.
- 5) Ahiret ölümden sonraki yaşamın geçeceği öteki dünyadır. Ahiret inancı fikrine dayanır.
- 6) , insanı ve evreni aşan üstün varlığın sıfatlarından ki; kendisine sevgi, saygı ve hayranlık duyulur.
- 7) Teistler ve ateistler, agnostisizmin (bilinemezlik) bir öğreti olmadığı noktasında birleşirler.
- 8) , başta Tanrı olmak üzere inanılan ve dokunulmaz kabul edilen varlıkların özelliğidir.
- 9) , belli bir dini konu edinmesi, inanç yoluyla temellendirmesi ile din felsefesinden ayrılır.
- 10) Din felsefesinin temel özelliği , , temellendirmeler yapmaktır.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Dine felsefi açıdan bakmak ne demektir? Açıklayınız.

2) Teoloji ile din felsefesi arasındaki farkları yazınız.

3) Din felsefesinin temel kavramlarını yazınız.

4) Din felsefesinin başlıca problemlerini yazınız.

5) Tanrı'nın varlığını kabul eden görüşleri yazınız.

6) Teizm ile deizm arasındaki farkları yazınız.

7) Panteizmin temel iddialarını yazınız.

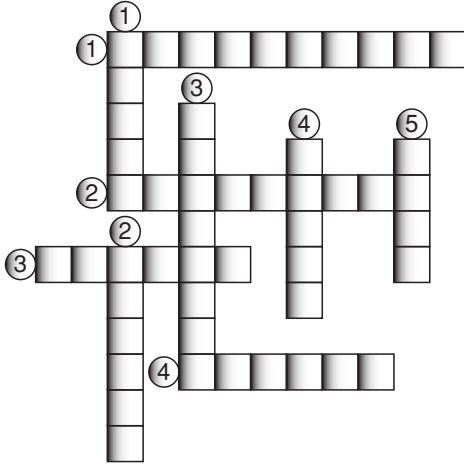
8) Ateizmin Tanrı'nın yokluğunu kanıtlamak için kullandığı temel iddiaları yazınız.

9) Agnostisizmin felsefede neden tutarsız kabul edildiğini açıklayınız.

10) Dinin hayatımızdaki yerini açıklayınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Belli bir dini konu edinen, Tanrı'nın varlığını, niteliklerini insanın Tanrı karşısındaki yerini inceleyen bilim dalı, teoloji
- 2) Tek tanrıcılık
- 3) Tanrı'ya Tanrı'nın istediği şekilde tapınma
- 4) Tanrı'nın gönderdiği peygamber olan insanların, insanlara gösterdiği mümkün olmayan durumlar

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- 1) Tanrı'nın varlığını kabul eden, Tanrı'nın evrene müdahale ettiğini savunan görüş
- 2) Tanrı'nın varlığını reddeden görüş
- 3) Tüm tanrıcılık
- 4) Tanrı'nın varlığını kabul etmekle beraber evrene müdahale etmediğini savunan görüş
- 5) Dinin temel doğrularına inanmak

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıdaki ifadeleri uygun kavramlarla eşleştiriniz.

1) Bireysel ve toplumsal yanı bulunan, inananlara belli bir yaşam tarzı sunan ve onları bir dünya görüşü altında toplayan sistemdir.	Tanrı
2) Dinin temel iddia ve problemlerini sorgulayan felsefe alt dalıdır.	Din felsefesi
3) Evrenin ve insanın varlık nedeni olan, ezeli - ebedi, yüce varlıktır.	Din
4) Tanrı'nın elçisi olan insandır.	Teizm
5) Belli bir dinin temel iddialarını kabul edinen ve yorumlayan bilim dalıdır.	Teleolojik kanıt
6) Tanrı'nın varlığını kabul eden, Tanrı'nın evrene müdahale ettiğini savunan görüştür.	Teoloji
7) Evrendeki düzenliliğe dayanarak Tanrı'nın varlığını kanıtlamaya çalışan kanıttır.	Peygamber
8) Tanrı ve evrenin bir ve aynı şey olduğunu savunan görüştür.	Agnostisizm
9) Tanrı'nın varlığını reddeden görüştür.	Panteizm
10) Tanrı'nın varlığının ya da yokluğunun bilinemeyeceğini savunan görüştür.	Ateizm

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Din felsefesinin konusu nedir? Açıklayınız.

2) Dine felsefi açıdan bakmak ne demektir? Açıklayınız.

3) Mucize ve kutsal kavramlarını açıklayınız.

4) Teolojinin özelliklerini yazınız.

5) "Din, akıl sahiplerini peygamberin bildirdiği gerçekleri benimsemeye çağıran ilahi kanundur." sözünü açıklayınız.

6) Din yalnız toplumsal bir olgu mudur? Tartışınız.

7) Teizmin Tanrı'nın varlığına dair kanıtlarını yazınız.

8) "Tanrı evrende, evren de Tanrı'dadır." sözünü açıklayınız.

9) Agnostisizmin Tanrı'ya yaklaşımını açıklayınız.

10) İnanma-bilme ilişkisi temelinde, din-felsefe ilişkisini açıklayınız.

- 1) Din felsefesi, dinin önemini, Tanrı'nın varlığının delillerini, kötülük problemini, irade özgürlüğü tartışmalarını, çeşitli Tanrı tasarımları ile Tanrı evren ilişkisini, Tanrı'nın varlığını reddeden görüş ve eleştirileri, ruhun ölümsüzlüğünü nesnel, kapsamlı ve tutarlı, eleştirel yöntemle ele alarak dini açıklamaya çalışır.

Parçadan hareketle din felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Dini inançları destekleyip kuvvetlendirmeye çalıştığı
B) Tanrı'nın temel nitelikleri hakkında bilgi vermeyi amaçladığı
C) Bütün olup biteni Tanrısal irade ile açıkladığı
D) Dinin temel iddialarını mantıksal analize tabi tuttuğu
E) Dine yaklaşım anlam kazandırmaya çalıştığı

- 2) Din felsefesinde tüm olmakta ve olacak olanların Tanrı tarafından önceden saptandığına ve değiştirilemeyeceğine inanılan görüşle, insanın eylemlerinde özgür olduğunu öne süren görüş birlikte ya da aynı anda savunulamaz.

Bu durum din felsefesinin aşağıdaki özelliklerden hangisine sahip olduğunun göstergesidir?

- A) Tümelik
B) Rasyonellik
C) Nesnellik
D) Tutarlılık
E) Eleştirelilik

- 3) Biz, bilimsel gerçekler karşısında özgür değiliz. Üçgenin iç açılarının toplamının yüz seksen derece olduğuna inanmamız veya inanmamamız söz konusu değildir. Çünkü burada ne bir seçme durumu ne de bir özgürlük vardır. Ancak Tanrı veya dinle ilgili olarak inanabileceğimiz veya reddedebileceğimiz seçme durumları söz konusudur.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Doğruya ulaşmada bilim, dinden daha önceliklidir.
B) Din, iman ve inanca dayalıdır.
C) Dine ait görüşler bilimdeki deney yöntemine dayandırılmalıdır.
D) Din, sunduğu bilgiyi davranışa dönüştürmeyi de ister.
E) Dinlerin temel iddiaları bilimdeki gibi kuşkuyla karşılanmalıdır.

- 4) **Tanrı'nın varlığını ve onun evrenin yaratıcısı, koruyucusu ve egemeni olduğunu kabul eden teizm,**

- I. Tanrı dünyayla sürekli ilişki içindedir.
II. Evrende olup biten her şey onun istencinin ürünüdür.
III. Evren yaratıldıktan sonra kendi yasasına göre işlemek üzere serbest bırakılmıştır.

görüşlerinden hangisini kabul etmez?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) Yalnız III
E) II ve III

- 5) Usta bir saat yapımcısı, kendi kendine işleyen bir saat yaratabildiği gibi, usta bir mimar olan Tanrı da kendi içinde yasaları olan bir evren yaratmıştır. Tanrı, tanımı gereği mükemmelse, ister eleştirel olmayan bakış açısından isterse eleştirel bakış açısından değerlendirilsin, mükemmel olmayan bir şeyi yaratmaz. Onun yarattığı evren zaten mükemmel olacaktır ve müdahaleye gerek de kalmayacaktır.

Bu parçada söz edilen Tanrı anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Evrenle bir ve aynı olan
B) Evreni yarattıktan sonra kendi işleyişine bırakan
C) Tanrı'nın varlığının ya da yokluğunun bilinemeyeceğini öne süren
D) Tüm evrenin mutlak hakimi olan
E) Evrenin başlangıcında ve sonunda yer alan

6) **Teizm'e göre**, bütün varlıkların yaratıcısı olan bir Tanrı vardır ve Tanrı evrendeki varlıklara sürekli müdahale etmektedir.

Deizm'e göre, Tanrı vardır, evreni yaratmıştır ancak evrendeki işleyişe müdahale etmemektedir.

Panteizm'e göre, Tanrı evrenden ayrı, ondan farklı değildir, doğanın kendisi'dir.

Bu Tanrı tanımlarının ortak noktası aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanrı'nın varlığını kabul etmeleri
- B) Tanrı'nın evrene aşkın olduğunu iddia etmeleri
- C) Tanrı ve evrenin bir ve aynı şey olduğunu benimsemeleri
- D) Tanrı'nın evreni yaratıp bıraktığına inanmaları
- E) Tanrı'nın bilinemeyeceğini savunmaları

7) "Her şeyde Tanrı vardır; evren Tanrı ile doludur; evren Tanrı'nın kendisidir." **diyen Spinoza bu görüşüyle;**

I. Tanrı doğanın dışında, doğaya aşkın bir varlık değildir.

II. Tanrı yarattığı her şeyde ve her yerdedir.

III. Tanrı evreni yarattıktan sonra kendi işleyişine bırakmıştır.

IV. Doğa Tanrı'nın bir görünüşüdür.

İfadelerinden hangisini kabul etmez?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) Yalnız III
- D) Yalnız IV
- E) II ve IV

8) "Tanrıları duyularıyla algılayamam; ayrıca yaşamım böyle bir bilgiyi edinmeye yetmeyecek kadar kısıdır. Çünkü bu bilgi, son derece karmaşıktır. Dolayısıyla ben Tanrı'ların ne var olduklarını ne de yok olduklarını bilebilirim."

Bu görüşü savunan düşünür için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Tanrı'nın varlığı konusunda agnostik olduğu
- B) Evrenin yaratıcısı ve koruyucusu olarak Tanrı'yı gördüğü
- C) Tanrı'nın varlığının kabul edilemeyeceğine inandığı
- D) Evren ile Tanrı'nın bir ve aynı şey olduğunu savunduğu
- E) Dinsel dogmaları körü körüne savunanlara karşı tavır sergilediği

9) Descartes'a göre, doğaya baktığımız zaman mükemmel olan, sonsuz ve kusursuz olan bir şey göremeyiz. Mükemmel hiçbir şey göremediğimiz halde bu mükemmellik fikrine nasıl sahip olabiliriz. Bu fikre sahibiz. Çünkü Tanrı bu fikri doğuştan bir ide olarak zihnimize ekmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılır?

- A) İnsan kusursuz bir varlık olduğu için Tanrı fikrine de sahiptir.
- B) Tanrı'nın gönderdiği peygamberler onun varlığının kanıtıdır.
- C) Tanrı olmasaydı, mükemmellik fikrimiz de olamazdı.
- D) İnsanın algısı Tanrı'yı bilmeye yetmez.
- E) Evrendeki kötülükler Tanrı'nın olmadığını kanıtıdır.

10) "Ölüm gelecek diye acı çekmek en büyük aptallıktır. Ölüm varken biz yokuz; biz varken ölüm yok, onunla hiçbir zaman karşılaşmayacağız ki..." **diyen Epiküros aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemektedir?**

- A) Ölümün elbet birgün geleceğini
- B) Ölüm korkusuna kapılmanın saçma olduğunu
- C) Ölümün yeni bir hayata başlangıç olduğunu
- D) Hiç ölmeyecekmiş gibi yaşamak gerektiğini
- E) Ölüm diye bir şeyin olmadığını

11) Teoloji, Tanrı'nın varlığını ve niteliklerini, Tanrı'nın evrenle olan ilişkisini açıklarken dindeki kutsal kitaba, peygamberin bildirdiği mesajlara ve din alimlerinin yorumlarına dayanır ve bunları asla sorgulamaz. Bu çerçevede içinde teolojinin en önemli amacı, dini temellendirmek ve açıklamak suretiyle, insanların inançlarını güçlendirmektir.

Bu açıklamaya dayanarak teoloji ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Dini, inanç temelinde açıklamayı ilke edindiğine
- B) Dinin dayandığı temel ilkeleri olduğu gibi kabul ettiğine
- C) Tanrı'ya ilişkin bilgiler içerdiğine
- D) Dini, insanlar için anlaşılır kılıp inancı güçlendirdiğine
- E) Dinsel dogmaları akıl yoluyla temellendirdiğine

A) DOĞRU MU? YANLIŞ MI?

- 1) Hak, bireyin başka bireylerden veya kurumlardan isteyebileceği, talepte bulunabileceği her şeydir.
- 2) Adalet, devletin iktidar gücünü hiçbir iç ve dış baskı olmadan kullanmasıdır.
- 3) Özgürlük, bir bireyin toplum içinde herhangi bir sınırlamaya, engellemeye maruz kalmadan, doğrudan kendi iradesiyle eylemde bulunmasıdır.
- 4) Her yönetim biçimi, belirli kurallar çerçevesinde oluşturulmuş bir otoriteye veya iktidara dayanır.
- 5) Platon'a göre, devleti ortaya çıkaran, insanın ihtiyaçlarını tek başına karşılayamamasıdır.
- 6) Hobbes'a göre, iktidar Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisidir.
- 7) Geleneksel otoritenin kaynağı karizmatik liderdir.
- 8) Demokratik otoritenin kaynağı yazılı hukuk kurallarıdır.
- 9) Sofistlere göre, en iyi düzen doğa düzenidir.
- 10) Nihilistlere göre her türlü otorite insan üzerinde baskı kurar.
- 11) Anarşizme göre insanlar devlet olmadan adil ve uyumlu bir yaşam süremezler.

B) BOŞLUK DOLDURMA

- 1) Yasaların gerektirdiği siyasi, sosyal ve ifade özgürlüğü gibi durumlara denir.
- 2) İbn-i Haldun'a göre, iktidarın ve devletin ana kaynağı insanın ihtiyacıdır.
- 3) ve tarafından savunulan yaklaşıma göre, siyasi ve toplumsal yaşamın kaynağı insanın doğasıdır.
- 4) otorite, liderin sahip olduğuna inanılan olağanüstü niteliklerinden kaynaklanır.
- 5)'a göre devlet olmazsa insanlar birbirine zarar verir.
- 6)'a göre, insan doğası ve devlet arasında büyük benzerlik vardır.
- 7) Aristoteles'e göre insanda, topluluk ve devlet düzeninde eğilimi vardır.
- 8)'e göre otoriteye dayalı tüm kurumlar insan özgürlüğüne ve yaratıcılığına bir engeldir.
- 9) göre asıl, devlet bireyler için var olmalı, bireylerin her türlü yaşam ve mülk edinme hakkını savunmalı, korumalıdır.
- 10) göre insan pozitif hukuku ve onun temelinde bulunduğu devlet yapısını tümenden reddetmeli ve doğal hukuka uygun davranmalıdır.

C) AŞAĞIDAKİ SORULARI YANITLAYINIZ.

1) Siyaset felsefesinin ele aldığı konuyu yazınız.

2) Siyaset felsefesinin temel kavramlarını yazınız.

3) "İktidar kime aittir?" sorusu çerçevesinde siyasal rejimleri tartışınız.

4) Toplum, devlet ve kişi hayatında neden düzene ihtiyaç vardır? Açıklayınız.

5) İktidar kaynağını nereden alır? sorusuna verilen yanıtları yazınız.

6) İdeal düzen konusundaki temel yaklaşımlar nedir? sorusuna verilen yanıtları yazınız.

7) İdeal düzeni belirleyen ölçütler nelerdir? Yazınız.

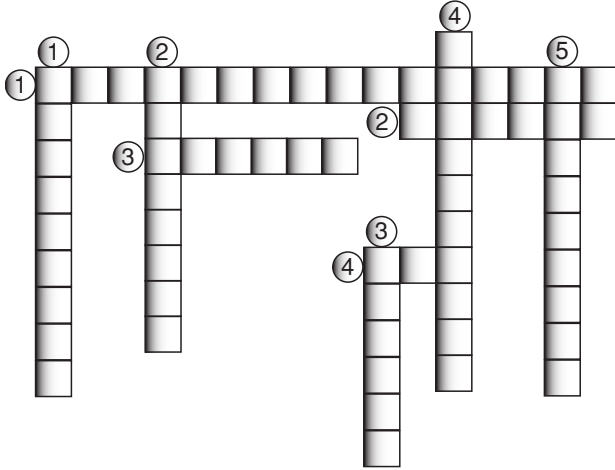
8) Anarşizmin ideal düzen konusundaki görüşlerini yazınız.

9) Birey - devlet ilişkisi konusunda görüş bildiren filozofları yazınız.

10) "Siyasetten kaçınılmaz." sözünü açıklayınız.

A) BULMACA

Aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

SOLDAN SAĞA

- 1) Devleti, iktidarı, iktidarın kaynağını sorgulayan felsefe alt dalıdır.
- 2) Devleti insan organizmasına benzeten filozoftur.
- 3) Hak ve hukuka uygunluktur.
- 4) Bireyin başka bireylerden veya kurumlardan isteyebileceği, talepte bulunabileceği her şeydir.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

- 1) En iyi düzen doğa düzenidir diyen filozof grubudur.
- 2) "İnsan doğası gereği iyidir." diyen görüştür.
- 3) "İnsan insanın kurdudur." görüşünü savunan filozoftur.
- 4) Meşruluğunu gelenek ve göreneklerden alan otorite tipidir.
- 5) İdeal düzenin ölçütünün eşitlik olduğunu savunan görüştür.

B) EŞLEŞTİRME

Aşağıdaki ifadeleri uygun kavramlarla eşleştiriniz.

- 1) Sınırları belli bir toprak parçası üzerinde yaşayan insanların oluşturduğu siyasi örgütlenmedir. Hak
- 2) Bir bireyin toplum içinde herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan kendi iradesiyle davranmasıdır. Geleneksel Egemenlik
- 3) Bu otorite tipinde iktidarın kaynağı doğrudan doğruya liderin özellikleri ve eylemleridir. Devlet
- 4) Hukuk sisteminin bireylere verdiği yetkidir. Karizmatik Otorite
- 5) Gelenek ve göreneklerin egemen olduğu, değişme ve gelişmenin yavaş olduğu durağan toplumlarda görülen egemenlik tipidir. Özgürlük
- 6) İçinde düzenin bulunmadığı sosyal durumdur. Demokratik Otorite
- 7) İdeal düzen ölçütü olarak özgürlüğü temel alan görüştür. Yusuf Has Hacib
- 8) "İlahi egemenlik" kavramını savunan filozoftur. Karmaşa
- 9) Bu otorite tipinde iktidarın kaynağı hukuk kurallarıdır. Liberalizm
- 10) Eşitliği savunan görüştür. Sosyalizm